

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ РІВНОВАГОЮ СУБЕКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	8
1.1 Сутність та зміст фінансової рівноваги субекта господарювання.....	8
1.2 Механізм управління фінансовою рівновагою субекта господарювання.....	14
1.3 Методичні підходи щодо оцінки фінансової рівноваги субекта господарювання.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ СУБЕКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	32
2.1 Аналіз майнового стану субекта господарювання.....	36
2.2 Аналіз ліквідності, ліквідності та ділової активності субекта господарювання.....	40
2.3 Оцінка стану фінансової рівноваги субекта господарювання.....	42
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ РІВНОВАГОЮ СУБЕКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	44

3.1	Оцінка	можливого	банкрутства	субекта	
	господарювання.....				44
3.2	Аналіз ризиків в роботі ПП «ОРІЄНТИР».....				48
3.3	Заходи щодо покращення фінансової рівноваги ПП «ОРІЄНТИР».....				44
	ВИСНОВКИ.....				49
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....				49
	ДОДАТКИ				66

ВСТУП

Актуальність роботи. У сучасних умовах господарювання субекта господарюванням надано повну свободу, з одного боку, це можливість знизити рівень залежно від зовнішніх чинників, з іншого боку на тлі посилення конкуренції спостерігається зростання рівня ризикованості фінансово-господарських і виробничих операцій, що проводяться.

Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, воно має ряд переваг перед іншими субекта господарюваннями того ж профілю для отримання кредитів, залучення інвестицій, у виборі постачальників та доборі кваліфікованих кадрів. Чим вища рівновага субекта господарювання, тим більше воно незалежно від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури та, отже, тим менше ризик опинитися край банкрутства [9].

Мета роботи – обґрунтування теоретичних основ та методичних положень щодо управління фінансовою рівновагою суб'єкта господарювання ПП «ОРІЄНТИР».

Об'єктом роботи є фінансова рівновага суб'єкта господарювання ПП «ОРІЄНТИР».

Предметом роботи є процес управління фінансовою рівновагою суб'єкта господарювання ПП «ОРІЄНТИР».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити низку завдань:

- розглянути теоретичні засади поняття фінансової рівноваги суб'єкта господарювання;
- ознайомитись з діяльністю ПП «ОРІЄНТИР»;
- провести аналіз фінансової рівноваги суб'єкта господарювання;
- розробити заходи щодо підвищення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання.

Нормативною основою дослідження є положення правових актів України різного рівня та юридичної сили, що регулюють процедуру оцінки стану фінансової рівноваги суб'єкта господарювання.

При проходженні практики використовувалися навчальні посібники, наукові монографії, публікації, інформація на веб-сайтах.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ СУБЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Сутність та зміст фінансової рівноваги субєкта господарювання

На сьогоднішній день забезпечення стабільності та безперервності діяльності є основним завданням будь-якого суб'єкта господарювання. Збереження здатності у довгостроковій перспективі погашати свої зобов'язання, ефективна фінансова структура субєкта господарювання, його незалежність від кредиторів та відсутність різноманітних зобов'язань перед інвесторами – все це характеризується таким показником фінансового стану субєкта господарювання як фінансова рівновага.

Головним завданням субєкта господарювання є насамперед забезпечення стабільності функціонування його фінансово-економічного апарату. Забезпечити цю стабільність може передусім постійний моніторинг та оцінка фінансової рівноваги субєкта господарювання. Перед тим, як перейти безпосередньо до визначення фінансової рівноваги, необхідно зрозуміти сутність самого терміну рівновага загалом. Звертаючись до словника С.І. Ожегова, бачимо, що слово стійкий означає «стоячий твердо, не вагаючись, не падаючи, не схильний до коливань, постійний, стійкий, твердий». У У. Даля дається визначення слова рівновага так: «від слова встоювати, встояти проти кого, чого – стояти твердо, встояти, успішно противитися силі, витримати, не поступитися. Стійкий, міцний, твердий, не хисткий». Отже, зрозуміло, що рівновага – це передусім здатність протистояти якомусь чиннику, яких є безліч, виділяють її такі види: внутрішня, зовнішня, успадкована; техніко-економічна; фінансова.

Внутрішня рівновага це такий стан субекта господарювання, у якому максимізується результат економічної діяльності. Це досягається насамперед за допомогою досить швидкого реагування на коливання середовища господарювання.

Зовнішня рівновага визначає стабільність економічного стану загалом у країні, де розташовується підприємство, тобто її досягнення можливе лише діями ззовні.

Успадкована рівновага формується протягом багатьох років і є наявність певного резерву фінансової міцності, що забезпечує компанії захист від зовнішніх несприятливих чинників, а також випадковостей. Техніко-економічна рівновага пов'язана з рухом грошових потоків, що забезпечують розвиток виробництва та отриманням прибутку, все це можливо за рахунок грамотно збудованої матеріально-технічної бази, інвестиційної політики, а також залежить від рівня організації праці та управління.

Фінансова рівновага є досить широким поняттям, якому на сьогоднішній день ні в зарубіжній, ні у вітчизняній літературі не існує однозначного визначення. Для повного розуміння проблем цієї категорії та подальшого аналізу необхідно розібратися у сутності фінансової рівноваги, спираючись на теоретичні концепції різних авторів. Одна група економістів наголошує у визначенні фінансової рівноваги на співвідношення власного та позикового капіталу. Так, зарубіжні економісти Д. Друрі, Д. Хеддервик, Р.Н. Холт характеризують фінансову рівновагу як співвідношення власних та позикових коштів. Причому для них особливу роль відіграє саме довгострокова перспектива, а саме зв'язки стабільності субекта господарювання з його фінансовою структурою. Вони також наголошують на ступінь залежності організації від кредиторів та інвесторів. На їхню думку, фінансова рівновага

практично ототожнюється або має дуже тісний зв'язок із перспективною платоспроможністю суб'єкта господарювання. У своїй роботі вони говорять про значущість аналізу та оцінки фінансової рівноваги, оскільки це дає можливість різним контрагентам, у тому числі й інвесторам, дізнатися про реальний фінансовий стан конкретного суб'єкта господарювання на довгострокову перспективу і, як наслідок, погодитись, або відмовити у видачі кредитів та інвестування. При недостатності власні кошти використання позикового капіталу одна із способів продовження існування суб'єкта господарювання. У таких умовах досить важливо, якщо навіть не першочергово, дотриматися такого співвідношення власних коштів, позикового та загального капіталу, при якому підприємство не потрапить у залежність від зовнішніх позикових джерел. Деякі економісти розглядають фінансову рівновагу як показник чи систему показників оцінки фінансового становища суб'єкта господарювання.

Ряд економістів бачить суть фінансової рівноваги у стані активів та пасивів суб'єкта господарювання. Так було в підході Н.Н. Селезньової, А.Ф. Іонова фінансова рівновага є деяким станом фінансів суб'єкта господарювання, яке гарантує йому постійну платоспроможність. У трактуванні В.І. Макар'євої, Л.В. Андрєєвої – це стан і структура активів, їхня забезпеченість джерелами. В.М. Родіонова, М.А. Федотова вважають, що фінансова рівновага – це такий стан фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, за якого забезпечуватиметься його розвиток (зростання прибутку та капіталу) за збереження кредитоспроможності та ліквідності в умовах допустимого рівня ризику. М.С. Абрютіна, А.В. Грачов бачать сутність фінансової рівноваги суб'єкта господарювання насамперед у його гарантованій ліквідності, причому, на їхню думку, на неї не можуть вплинути ні ринкова кон'юктура, ні

дії партнерів. Головною ознакою фінансової рівноваги суб'єкта господарювання вони вбачають наявність чистих ліквідних активів, розмір яких розраховується як різниця всіх сукупних ліквідних активів та короткострокових зобов'язань на певний час.

Слід зазначити, що на сьогоднішній день у працях різних авторів як вітчизняних, так і зарубіжних, категорія «фінансова рівновага суб'єкта господарювання» не має однозначного визначення. Характерно також і те, що кожен автор у своєму власному трактуванні відображає ті сутнісні показники, які він вважає найбільш значущими. Відмінності в трактуванні, а також у методологічних підходах до оцінки рівня та типу фінансової рівноваги на підприємстві призводять до труднощів у визначенні фінансового стану суб'єкта господарювання. Згодом це негативно позначається на ефективності розроблених заходів щодо забезпечення фінансової рівноваги, що надалі може призвести до таких негативних явищ, як неспроможність суб'єкта господарювання чи банкрутство. Таким чином, вивчення різних підходів учених-економістів до трактування фінансової рівноваги суб'єкта господарювання має визначальне значення щодо сутності цієї категорії.

У загальному розумінні рівновага суб'єкта господарювання визначається як «стан його рівноваги, що передбачає своєчасність та економічність адаптації до змін внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування за збереження основних законів розвитку, таких як цілеспрямованість, динамізм, адаптаційність та керованість» [1, с. 310-311]. Фінансова рівновага є вужчим і конкретним поняттям, що робить акцент на фінансову сферу діяльності суб'єкта господарювання.

З проведеного аналізу можна зробити ряд висновків. По-перше, фінансова рівновага безпосередньо пов'язана з господарською діяльністю

субекта господарювання. По-друге, вчені-економісти часто ототожнюють поняття фінансової рівноваги з поняттям ліквідності. По-третє, рівень фінансової рівноваги залежить від структури фінансових ресурсів та джерел їх формування. Таким чином, для подальшого визначення сутності категорії фінансова рівновага необхідно критично оцінити кожен з представлених тез та на підставі проведеного аналізу подати власне визначення даного поняття.

1. Взаємозв'язок між фінансовою рівновагою та господарською діяльністю субекта господарювання. Систематичне виконання підприємством внаслідок здійснення своєї діяльності різних планів призводить до того, що суб'єкт господарювання отримуватиме достатній обсяг грошових та фінансових ресурсів, що дозволить йому забезпечити виконання своїх зобов'язань перед зовнішніми кредиторами, а також стабільно функціонувати протягом тривалого періоду часу. Невиконання планів, у свою чергу, привіт до зростання собівартості продукції, зниження виручки від реалізації та, нарешті, до знижок на прибутку, що негативно позначиться на фінансове становище субекта господарювання в цілому і на його фінансовій рівноваги зокрема.

У той самий час, якщо фінансове становище субекта господарювання можна охарактеризувати як стійке, його господарську діяльність здійснюватиметься планомірно й у тому обсязі, який необхідний забезпечення потреб субекта господарювання необхідними ресурсами (якщо не враховувати вплив інших чинників крім фінансової рівноваги). Таким чином, взаємозв'язок фінансової рівноваги та господарської діяльності субекта господарювання можна представити на рисунку.

На підставі вищесказаного можна зробити висновок, що стійкий фінансовий стан може бути досягнутий в результаті ефективного фінансового

менеджменту, основною метою якого є управління всіма факторами, що прямо чи опосередковано впливають на результати фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання.

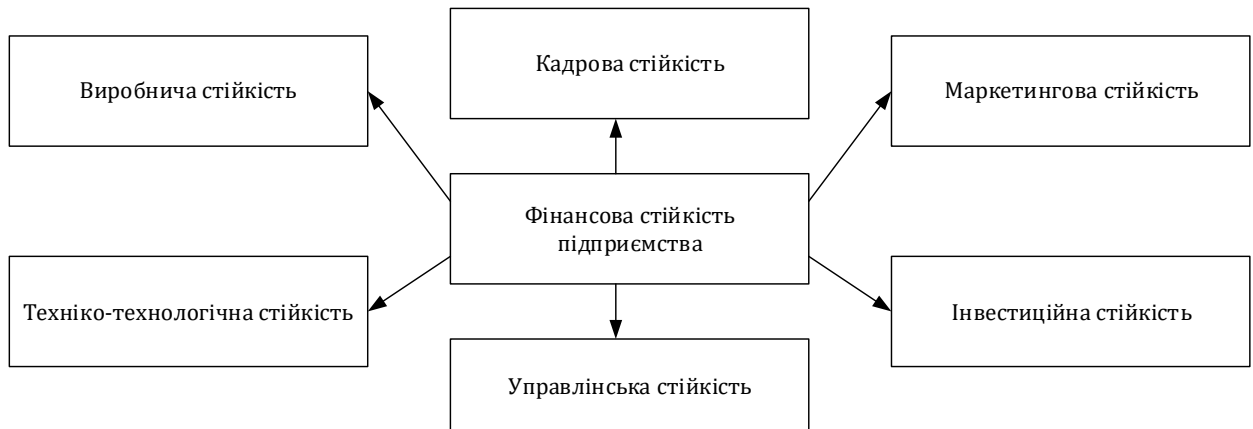

Рис. 1.1. Взаємозв'язок між фінансовою рівновагою та господарською діяльністю суб'єкта господарювання

2. Ототожнення понять фінансова рівновага та платоспроможність. Дані категорії справді взаємопов'язані, і багато авторів їх ставлять нарівні один з одним. Проте, з погляду, ототожнювати дані поняття недоцільно. Пояснення цьому можна знайти в економічній сутності ліквідності та фінансової рівноваги: так, перше поняття є «своєчасним і повним виконанням зобов'язань, що виникли в результаті здійснення комерційних, виробничих, кредитних та інших операцій, перед кредиторами, що виробляється за рахунок наявних у розпорядженні суб'єкта господарювання і достатніх для розрахунків ресурсів» [11, с. 498]; фінансова рівновага передбачає збереження цієї здатності протягом тривалого часу, а також здатність суб'єкта господарювання ефективно формувати і використовувати фінансові ресурси, зберігати позитивну динаміку прибутковості та підтримувати процеси відтворення в умовах випадкових флуктуацій зовнішнього та внутрішнього середовища.

Отже, фінансову рівновагу вважатимуться «показником ліквідності у довгостроковому періоді» [12, с. 2].

3. Рівень фінансової рівноваги залежить від структури фінансових ресурсів та джерел їх формування. Найважливішим завданням фінансового управління з метою забезпечення фінансової рівноваги для суб'єкта господарювання є формування оптимальної структури капіталу, тобто. співвідношення власного та позикового капіталу в такій пропорції, яка дозволить суб'єкту господарювання досягти певного рівня незалежності від зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів і при цьому виконувати всі зобов'язання в строк. Важливість визначення оптимальної структури капіталу пояснюється наступними причинами. По-перше, підприємство необхідно забезпечити таким обсягом фінансових ресурсів, щоб воно могло безперервно та стабільно здійснювати свою діяльність та виконувати намічені плани. При недостатньому обсязі власних ресурсів суб'єкти господарювання змушені вдаватися до позикових і залучених коштів, відмінністю яких є повернення суми позики, а також плата за користування ним.

Тут виникає друга причина, що визначає важливість оптимального формування капіталу суб'єкта господарювання: у разі залучення позикового капіталу необхідно оцінити здатність суб'єкта господарювання своєчасно та у повному обсязі повернути заборгованість, а також можливість регулярно вносити платежі за користування ресурсами. Таким чином, формування такого складу та структури джерел фінансування, щоб, з одного боку, забезпечити виконання всіх планів у зазначений термін та, з іншого боку, розплатитися за своїми зобов'язаннями перед кредиторами – досить складний, але водночас важливий процес, що дозволяє досягти рівноваги функціонування суб'єкта господарювання

1.2 Механізм управління фінансовою рівновагою суб'єкта господарювання

У непростих сучасних економічних умовах суб'єкта господарювання звертають особливу увагу забезпечення фінансово стійкого становища, оскільки це дає їм конкурентні переваги проти менш фінансово стійкими суб'єкта господарюваннями. Конкурентні переваги такого суб'єкта господарювання виражаються у можливості залучення більшої кількості кредитів та позик, інвестиційних вкладень.

Також такі конкурентні переваги можуть виражатися у привілеях під час виборів підприємств-постачальників чи більшому припливі висококваліфікованих кадрів на підприємство.

Залишається дискусійним питання щодо встановлення меж фінансової рівноваги. На думку вчених, фінансова рівновага буває, як недостатня, так і надмірна. На нашу думку, перекіс у той чи інший бік є ознакою неефективного управління як фінансовою діяльністю, і всього суб'єкта господарювання загалом.

Якщо недостатня фінансова рівновага загрожує компанії зрештою банкрутством, то надмірна – гальмує розвиток фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання. В економічній літературі до теперішнього часу не вироблено єдиного підходу до визначення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання [1].

Основне завдання аналізу фінансової рівноваги – перспективна оцінка стану компанії в умовах мінливого внутрішнього та зовнішнього середовища з урахуванням цілей розвитку [2].

Те, що керувати фінансовою рівновагою можна і потрібно, ні в кого не викликає сумнівів. Саме, постійне дослідження ступеня фінансової рівноваги дозволяє зробити висновок про ефективність менеджменту для суб'єкта господарювання.

Дослідження рівня фінансової рівноваги дозволяє не лише констатувати факт про ефективність управління фінансами за певний період, а й виробити коригувальні заходи щодо виправлення негативної ситуації [3].

Однією з методик управління фінансовою рівновагою є запропонована Є. В. Гребеншиковою [4] методика розробки механізму, що ґрунтується на вдосконаленні застосування оборотних коштів і містить визначення підходів до утворення оборотних активів, оптимізацію їх обсягу, формування оптимальної структури джерел фінансування.

Поліпшення процесу організації використання оборотних коштів відбувається поетапно: насамперед відбувається аналіз процесу, потім на основі отриманих даних організується процедура оптимізації, і у висновку формується система результатів, на їх основі робляться висновки та розробляються пропозиції щодо оптимальної структури оборотних активів.

Для забезпечення фінансової рівноваги підприємство має прагнути оптимальності бухгалтерського балансу та особливо до оптимальності структури оборотних активів. Як відомо, оборотні активи в активі бухгалтерського балансу розташовані за рівнем ліквідності. Весь другий розділ активу балансу підрозділяється за рівнем ліквідності три складові. Першу групу складають грошові кошти та короткострокові інвестиції, другу –

дебіторська заборгованість, третю – запаси. Оптимальним вважається співвідношення у рівних частках оборотних активів всіх трьох груп. Усі відхилення від оптимального співвідношення свідчать про неефективність управління фінансовою рівновагою.

За результатами першого етапу складається три аналітичні таблиці. Описова таблиця містить такі характеристики:

- принципи фінансування оборотних активів;
- структура оборотних активів;
- аналіз показників оборотності;
- ліквідність активів;
- вплив на фінансову рівновагу суб'єкта господарювання.

Далі складається таблиця умов, реалізація яких має бути поліпшенню організації оборотних засобів для суб'єкта господарювання у поєднанні із оптимальною рівновагою фінансового становища. На її базі складається таблиця рішень, у яких містяться конкретні вказівки зміни балансових величин, з допомогою чого поставлені умови може бути досягнуто.

Як було зазначено вище, другий етап має на увазі під собою оптимізацію співвідношення часткою оборотних активів. Для досягнення цієї мети розробляються напрями коригування співвідношення у другому розділі балансу, так як це сприяє підвищенню фінансової рівноваги суб'єкта господарювання.

Істотне переважання у структурі якогось із поточних активів свідчить про недоліки в управлінні фінансами на підприємстві: зростання дебіторів – про недоліки в кредитній політиці, що проводиться, інвестицій – про відволікання коштів від основного напрямку діяльності. Отже, оптимальна структура оборотних активів прагне положення, якому три елементи поточних

активів різного ступеня ліквідності - запаси, дебіторська заборгованість, цінні папери та кошти - присутні в рівних частках. При цьому слід враховувати, що величина коштів тісно пов'язана з величиною короткострокових інвестицій і протягом звітного періоду вони можуть переходити з одного стану в інший, маючи близьким ступенем ліквідності, а тому можуть вважатися єдиним елементом.

При розрахунку бажаного обсягу кожного елемента оборотних коштів необхідно пам'ятати про заборону на різку зміну величини запасів за один фінансовий період, оскільки це пов'язано з небезпекою виникнення прихованої фінансової нерівноваги. Для підвищення фінансової рівноваги за допомогою оптимізації структури оборотних активів, необхідно зробити розрахунок бажаного розміру того чи іншого структурного елемента поточних активів всі коригувальні дії щодо зміни структури необхідно звести в аналітичну таблицю, для наочного відображення внесених змін. На підставі наочно представленої у вигляді таблиці інформації про передбачувані структурні зрушення в оборотних активах суб'єкта господарювання, менеджери здійснюють фінансове планування на наступний звітний період чи перспективу.

Фінансові показники, що відобразилися у цьому фінансовому плані, мають тісну взаємозв'язок між собою, та зміна одного показника неминуче тягне зміну інших.

Тісний взаємозв'язок балансових показників призводить до залежності від них показників, одержуваних розрахунковим шляхом і що відбивають ефективність діяльності суб'єкта господарювання у цілому.

При оцінюванні трансформацій, що виникають внаслідок покращення процесу організації оборотних активів, на заключній стадії формуються

таблиці, що показують трансформацію балансу та фінансових показників, структуру покриття активів пасивами однакового рівня терміновості. «В результаті можуть бути отримані тимчасові ряди для кожного елемента балансу та їх питома вага у підсумковій сумі – два варіанти структур балансу, які підприємство найімовірніше досягне до кінця наміченого періоду, але які не відповідають необхідним умовам фінансової рівноваги та ефективності роботи суб'єкта господарювання» [4, с.18].

Подібна ситуація провокує створення певної моделі суб'єкта господарювання, що відповідає необхідним фінансовим показникам та легко адаптується до існуючих на підприємстві тенденцій. Для вирішення такого завдання зібрано найважливіші показники фінансової рівноваги, що застосовуються під час її оцінки. Очевидно, що кожен із показників відображає певне поєднання балансових розділів, а логіка балансу визначає те, що зміна одного з його розділів впливає на зміну іншого, таким чином, всі співвідношення є залежними друг від друга. Тому модель забезпечення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання є циклічною.

Оцінка рівня фінансової рівноваги фірми лише у вигляді аналізу структури джерел фінансування, як і досить часто робиться практично, та/або на основі порівняльного аналізу абсолютних показників статей активу та пасиву може дати спотворені результати. Так, наприклад, у пасиві балансу комерційної організації, як правило, відсутні позикові кошти через зниження її кредитоспроможності, причому фінансові коефіцієнти показують досить високий рівень рівноваги, що суперечить стану компанії де-факто.

Застосування ресурсно-факторного підходу дозволяє розширити інформаційно-аналітичні можливості виявлення реального рівня, а також компенсувати перелічені недоліки. Прості методи фінансового аналізу.

До групи трансформаційних чинників входять людина, техніка, технології та природно-матеріальний фактор. Вони залучені до виробничого та обмінного процесу з метою задоволення потреб людей у товарах та послугах функціонального призначення відносяться до сфери компанії.

Група трансакційних чинників – організаційний, інституційний та інформаційний. Ця група у контексті управління фінансовою рівновагою зумовлює зв'язок фірми та економічних суб'єктів зовнішнього середовища за допомогою загальних фінансових відносин з акумулювання та розподілу фінансових ресурсів.

Такі відмінності зумовлюють відмінності видів трансформаційних витрат та трансакційних витрат, що виникають у процесі діяльності економічного суб'єкта. Як було показано, фінансова рівновага формується у фірмі, тому саме трансакційні витрати служать безпосереднім кількісним вимірюванням чинників, що впливають її фінансову рівновагу, а трансформаційні витрати – непрямим (чи опосередкованим).

Ресурсно-факторний підхід до управління фінансовою рівновагою фірми передбачає виділення стадій трансформації фінансових ресурсів:

- умови, що виступають джерелами фінансових ресурсів, перетворюються на фінансові запаси, які трансформуються у фактори виробництва.
- такі стадії, як формування витрат, виручки, прибутку, капіталізації активів,
- інвестиції, формування багатства, що визначає нові фінансові умови.

Найважливіший принцип при організації руху грошових потоків – забезпечення їх безперервності. Проте практично неможливо організувати

повністю безперервний фінансовий цикл фірми, а надходження фінансових ресурсів синхронізувати із потребами виробничого процесу.

Особливу увагу слід звернути на фінансовий запас.

У традиційній теорії фінансів суб'єктів господарювання відсутня, проте він виконує особливу роль у забезпеченні фінансових ресурсів».

Фінансової рівноваги. Перша та головна функція фінансового запасу фірми це накопичення фінансових ресурсів та їх розподіл з метою підвищення фінансової рівноваги, а також синхронізації руху та перетворення фінансових ресурсів потоків. Накопичення фінансового запасу дозволяє підвищити фінансову рівновагу фірми з допомогою повної чи часткової ліквідації негативних коштів потоків під впливом несприятливих зовнішніх і внутрішніх чинників: сумнівів попиту, несумлінності постачальників тощо. п. Друга функція фінансових запасів полягає у фінансуванні витрат з розробки інновацій, підтримка бізнес-процесів при збереженні на необхідному рівні ліквідності та ліквідності фірми. Фінансові запаси кошти навіть за відтоку коштів у проекти, мають довгострокові періоди окупності та високі ризики неповернення коштів.

Перехід до інноваційної економіки, посилення процесів глобалізації економічного простору, зростаючі потреби суспільства у фінансових ресурсах компанії. У найбільш концентрованому вигляді її суть зводиться до наступного.

Аналіз фінансової рівноваги суб'єкта господарювання з позицій еволюційного підходу дозволяє виділити перше концептуальне становище. Набір елементів системи управління фінансова рівновага та її природа не залежать від етапів розвитку економічної системи, тому єдину методологію

можна використовуватиме дослідження фінансової рівноваги усім стадіях історичного розвитку економічної системи.

Проте структура елементів системи фінансової рівновагою динамічна і згодом змінюється під впливом об'єктивних передумов - виникнення економічних суб'єктів на нову стадію життєвого циклу, що проявляється у нових фінансових потребах та зумовлює пошук нових джерел та форм фінансування.

Друге концептуальне становище полягає в тому, що в умовах інноваційної економіки економічних чинників фінансові результати фірми. Це проявляється у посиленні ефекту фінансового важеля, зміна структури джерел фінансування. Тому розробка концепції управління фінансовою рівновагою фірми має базуватися на задоволенні її фінансових потреб та сприяти збільшенню інвестиційної вартості об'єкта вкладення (і, як наслідок, збільшення її ринкової вартості), накопичення фінансового потенціалу та забезпечення фінансової безпеки.

Третє положення полягає в тому, що, з одного боку, фінансова рівновага як стан економічної системи на мікрорівні виступає необхідною умовою забезпечення фінансової безпеки та сталого економічного зростання мезо-, макро- та мегаекономічних систем. З іншого боку, стан фінансового середовища таких систем надає прямий чи опосередкований вплив на рівень фінансової рівноваги мікроекономічних систем

Четверте положення пропонованої концепції встановлює існування взаємозв'язку між результативністю виробничого процесу та фінансовою рівновагою фірми. У цьому випадку ефективність системи управління фінансовою рівновагою забезпечується рівнем розвитку не тільки трансакційних, а та трансформаційних чинників, які залучені у виробничий та

обмінні процеси з метою задоволення потреб людей у товарах та послугах. Даний взаємозв'язок та взаємовплив трансакційних та трансформаційних чинників дозволяють застосувати до управління фінансовою рівновагою положення теорії управління за результатами.

П'яте концептуальне становище у тому, що найбільш актуальним способом управління фінансовою рівновагою фірми виступає управління формуванням її позикового капіталу за допомогою створення фінансової системи безпеки.

Шосте становище концепції можна сформулювати в такий спосіб: рівень фінансової рівноваги фірми істотно впливає податкове планування у вигляді податкової оптимізації. Це визначає необхідність дослідження управління фінансовою рівновагою фірми у контексті податкових рішень, зокрема, аналізу способів впливу податкової оптимізації (як основи податкового планування) на показники фінансової рівноваги (шляхом зниження бази з податку на прибуток та на майно, зниження податків, що знаходяться «всередині собівартості», оптимізації податків «поза собівартістю»).

Як узагальнений критерій ефективності управління фінансовою рівновагою фірми, згідно із запропонованими концептуальними положеннями, доцільно використовувати максимізацію її ринкової вартості за фактором зниження фінансово-економічних ризиків.

1.3 Методичні підходи щодо оцінки фінансової рівноваги суб'єкта господарювання

Історично з поняттям «фінанси» різні автори в різних країнах та в різні часи пов'язували різні види грошових, кредитних, біржових операцій та

платежів, а фінансистами називали скарбників правителів, кредиторів короля, банкірів, чиновників бюджетної системи, біржовиків, менеджерів, управляючих грошовими потоками підприємств тощо. По-різному трактується і походження терміну «фінанси» (від латинської, англійської, французької мов), залежно від сутності, яка закладалася в поняття: *fisc* – державна скарбниця, *finis* – угода, *fini* – документ, що реєструє грошову угоду, *fien*, *finanz* – хитрість, лукавство, властиві приватним фінансовим угодам, *la finance* – приватний грошовий платіж, плата королю при отриманні державної посади. Тобто термін «фінанси» у його різних інтерпретаціях застосовується як до державного, так і до приватного фінансового господарства.

Також, узагальнюючи концептуальні підходи вітчизняних економістів до змісту та складу фінансів, можна умовно розділити їх на «державників», які не визнають факт існування приватних фінансів і пов'язують поняття фінансів тільки з діяльністю держави (А. М. Бірман, Г. М. Точильников, Б. М. Сабанті, Д. С. Моляков, В. М. Родіонова та ін.). Суперечка між ними ведеться до цього дня, у тому числі щодо відсутності чи наявності у державних та приватних фінансів загальних відмітних ознак, що дозволяють виділити із грошових відносин суто фінансові відносини. При цьому в реальному житті досі цього зробити не вдається поки що нікому, і щоб фінанси не перетворилися на наукову абстракцію, їм доводиться вводити в об'єкт вивчення фінансової науки та практики майже всю сукупність грошових, у тому числі «нефінансових» відносин (відмінності лише у широті охоплення останніх).

Основними характеристиками, якими визначається рівновага грошового обігу, є: рівновага купівельної спроможності грошей впродовж тривалого часу;

повне задоволення потреб платоспроможного попиту населення на товари і послуги національною валютою; збалансованість структури грошової маси і грошових агрегатів; надійність функціонування і довіра населення та суб'єктів господарювання до центрального банку і банківської системи; наявність ефективної системи регулювання грошового обігу; дотримання пропорцій у формуванні грошових доходів і заощаджень населення пропорційно темпам зростання валового внутрішнього продукту.

Управління рівновагою грошового обігу необхідно здійснювати на засадах системного підходу з позицій втілення монетарних, фінансових та інших цілеспрямованих заходів зміни показників обсягу і структури грошової маси, відповідно до цілей збалансування грошового попиту і пропозиції, відповідності грошової і товарної маси, здатності протидії негативним чинникам і загрозам на стабільність національної грошової одиниці. Управління рівновагою грошового обігу повинно здійснюватися на основі застосування принципів цілеспрямованості, послідовності, системності, узгодженості цілей, єдності стратегії, динамічності, єдності теорії і практики, безперервності і надійності.

Залежно від цільової спрямованості і характеру впливу на рівновага грошового обігу слід виокремлювати такі методи: монетарні, валютні, інфраструктурні, гарантійні, інформаційно-просвітницькі, інституційні, антикорупційні, що уможливить розроблення заходів та інструментів удосконалення процесів управління рівновагою грошового обігу.

Узагальнення та систематизація теоретичних положень дали змогу виявити що на управління рівновагою грошового обігу впливають різноманітні макроекономічні чинники, зокрема: чинники за економічним призначенням (обсяги ВВП, інвестицій, грошової маси); чинники за

походженням (монетарна політика та фіскальна політика); чинники за характером впливу на економіку (зростання ВВП, виробництва, інвестицій, доходів населення, скорочення безробіття); чинники за характером впливу на результати фінансової діяльності підприємств – прямі (зміна податкової політики, ставки процента) та опосередковані (обсяги інвестицій, державних видатків, експорту та імпорту). До чинників внутрішнього середовища віднесено недоступність кредитних ресурсів, заборгованість з виплати заробітної плати, податковий тиск та ін.

Основні проблеми монетарного регулювання економіки, серед яких: низький рівень незалежності НБУ; неналежна координація монетарної політики з бюджетно-податковою політикою держави; недостатня прозорість дій НБУ та слабка його підзвітність суспільству; дисбаланси політики НБУ з рефінансування банків; неефективність наявного монетарного режиму; шоки з боку дій монетарного регулятора внаслідок його фундаментальних системних помилок у сфері монетарної і валютної політик та ін.

Процес управління фінансовим потенціалом базується на фактичному фінансовому потенціалі та складається з аналізу стану фінансового потенціалу, виробленні управлінських рішень та їх реалізація, порівняння планових та фактичних результатів. Метою управління фінансовим потенціалом є збереження фінансової рівноваги, рівноваги та ліквідності, оптимізація грошових потоків, підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання.

Таблиця 1.1

Класифікаційні ознаки та види активів суб'єкта господарювання

Класифікаційні ознаки активів субекта господарювання	Види активів субекта господарювання
За характером участі у господарському процесі	Оборотні активи
	Необоротні активи
За речовою формою інвестування	Реальні
	Фінансові
За строком отримання грошового потоку	Довгострокові активи
	Короткострокові активи
За формою отримання доходу	Активи, що приносять доходи в явній формі
	Активи, що приносять дохід в неявній формі
За регулярністю отримання доходу	Активи, що приносять регулярний дохід
	Активи, що приносять одноразовий дохід
	Активи, що приносять періодичний дохід
За ступенем ризику	Активи з гарантованим грошовим потоком (без ризиків)
	Активи з негарантованим грошовим потоком (ризикові)
За ступенем оборотності	Високооборотні активи
	Активи з нормальною оборотністю
	Активи з низькою оборотністю
За рівнем ліквідності	Високоліквідні

	Середньоліквідні
	Низьколіквідні
	Неліквідні

Як правило, оцінка фінансового стану компанії базується на даних:

- її звітних балансів за період;
- іншої звітної техніко-економічної документації.

Далі наводимо короткий перелік розбитих на 4 групи узагальнюючих фінансових показників, які використовують для такої оцінки.

ГРУПА № 1

Це коефіцієнти ліквідності. Їх застосовують з метою оцінки можливості фірми виконувати свої короткострокові зобов'язання.

Таблиця 1.2

Показники ліквідності

Вид показника	Пояснення
Коефіцієнт покриття короткострокових зобов'язань (коефіцієнт поточної ліквідності, current ratio)	Це відношення поточних активів до поточних пасивів. Задовільному фінансове становище суб'єкта господарювання зазвичай відповідають значення цього коефіцієнта, перевищують 1,6 – 2,0.
Проміжний коефіцієнт ліквідності	Це відношення поточних активів без вартості товарно-матеріальних запасів до пасивів. Задовільному фінансовому становищу суб'єкта господарювання

	зазвичай відповідають значення цього коефіцієнта, перевищують 1,0-1,2.
Коефіцієнт абсолютної (суворої) ліквідності (quick ratio, acid test ratio)	<p>Це відношення високоліквідних активів (коштів, цінних паперів та рахунків до отримання) до поточних пасивів.</p> <p>Задовільному фінансовому становищу зазвичай відповідають значення цього коефіцієнта, перевищують 0,8-1,0.</p>

ГРУПА № 2

Це показники ліквідності. Їх застосовують з метою оцінки можливості фірми виконувати свої довгострокові зобов'язання.

Таблиця 1.3

Показники ліквідності

Вид показника	Пояснення
Коефіцієнт фінансової рівноваги.	<p>Це відношення власних коштів суб'єкта господарювання та субсидій до позикових.</p> <p>Цей коефіцієнт зазвичай аналізують банки під час вирішення питання про надання довгострокового кредиту.</p>

Коефіцієнт ліквідності (debt ratio)	Це відношення позикових коштів (загальна сума довгострокової та короткострокової заборгованості) до власних.
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів.	Це відношення довгострокової заборгованості до загального обсягу капіталізованих коштів (сума власних коштів та довгострокових позик).
Коефіцієнт покриття довгострокових зобов'язань	Це відношення чистого приросту вільних коштів (сума чистого прибутку після сплати податку, амортизації та чистого приросту власних та позикових коштів за вирахуванням здійснених у звітному періоді інвестицій) до величини платежів за довгостроковими зобов'язаннями (погашення позик + відсотки за ними).

ГРУПА № 3

Це коефіцієнти оборотності. Їх застосовують для оцінки ефективності операційної діяльності та політики в галузі цін, збуту та закупівель.

Таблиця 1.4.

Коефіцієнти оборотності

Вид показника	Пояснення
Коефіцієнт оборотності активів (turnover ratio)	Це відношення виручки від продажу до середньої за період вартості активів.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Це відношення виручки від продажу до середньої за період вартості власного капіталу.
Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів.	Це відношення виручки від продажу до середньої за період вартості запасів.
Коефіцієнт оборотності дебіторську заборгованість (receivable turnover ratio).	<p>Це відношення виручки від продажу в кредит до середньої за період дебіторської заборгованості.</p> <p>Іноді замість цього показника використовують середній термін обігу дебіторської заборгованості. Його розраховують як відношення кількості днів у звітному періоді до коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості.</p>
Середній термін обороту кредиторської заборгованості (average payable period)	Це відношення короткострокової кредиторської заборгованості (рахунки до оплати) до витрат на закупівлю товарів та послуг, помножених на кількість днів у звітному періоді.

ГРУПА № 4

Це показники рентабельності. Їх застосовують з метою оцінки поточної прибутковості суб'єкта господарювання. Серед них:

рентабельність продажів – відношення балансового прибутку до суми виручки від продукції і на позареалізаційних операцій;

рентабельність активів – відношення балансового прибутку до вартості активів (залишкова вартість ОЗ + вартість поточних активів).

При різних варіантах схеми фінансування (наприклад, за різних умов кредитування) балансовий прибуток на тому самому кроці може виявитися різним. Відповідно, відрізнятимуться і обидва показники рентабельності.

Для забезпечення сумісності розрахунків у випадках можна використовувати показники повної рентабельності (продажів і активів). За її обчисленні балансова прибуток збільшується у сумі сплачених відсотків за кредит, включаються до собівартість. Тобто:

Таблиця 1.4

Коефіцієнти рентабельності

Вид показника	Пояснення
Повна рентабельність продажів	Це відношення суми валового прибутку від операційної діяльності та включених до собівартості сплачених відсотків за позиками до суми виручки від реалізації продукції та від позареалізаційних операцій.
€Повна рентабельність активів	Це відношення суми валового прибутку від операційної діяльності та включаються до себе вартість

	<p>спланиваних відсотків за позиками до середньої за період вартості активів.</p> <p>Ці показники (повна рентабельність продажу та активів) меншою мірою залежать від схеми фінансування і більшою мірою визначаються технічними та технологічними рішеннями.</p>
Чиста рентабельність продажів	<p>Це відношення чистого прибутку (після сплати податків) від операційної діяльності до суми виручки від продукції та від позареалізаційних операцій.</p> <p>Іноді визначають як ставлення чистий прибуток до собівартості реалізованої продукції.</p>
Чиста рентабельність активів	<p>Це відношення чистого прибутку до середнього за період вартості активів.</p>
Чиста рентабельність власного капіталу (ROE)	<p>Відношення чистого прибутку до середнього за період вартості власного капіталу.</p>

Цей перелік може бути доповнений на вимогу окремих учасників бізнес-проекту чи фінансових структур, а також у зв'язку із запровадженням

державними органами нових або зміною існуючих критеріїв початку процедури банкрутства суб'єкта господарювання.

Таким чином, якщо досягти збалансованості структури другого розділу бухгалтерського балансу, можна досягти встановлення оптимальних показників фінансової рівноваги.

Можна виділити сім груп математичних співвідношень, що є умовами забезпечення та підтримки фінансової рівноваги суб'єкта господарювання. Вони зводяться до такого [4]: власний капітал має бути більшим або дорівнює капіталу позикового; власний капітал більше або дорівнює нефінансовим активам; фінансові активи більші чи рівні активам нефінансовим; приріст оборотних активів більший приросту активів необоротних; приріст фінансових оборотних активів більший за нуль; співвідношення запасів; дебіторів; інвестицій та коштів у поточних активах має прагнути рівних часткам; структура покриття повинна бути збалансованою за групами активів та пасивів однакового ступеня терміновості».

Дотримання цих співвідношень дозволяють досягти оптимальної структури бухгалтерського балансу, та призводить до встановлення рівня показників, що відповідають фінансово-стійкому компанії. Для того щоб говорити про управління фінансовою рівновагою суб'єкта господарювання, спочатку необхідно визначити фактори, що безпосередньо впливають на неї [6].

Можна навести багато чинників, що мають вплив на зміну фінансової рівноваги суб'єкта господарювання. Усі ці чинники переважно відбивають специфіку діяльності тих чи інших підприємств. Але серед загальної маси, що впливають на фінансову рівновагу чинників можна, на наш погляд, виділити і найчастіше зустрічаються. До таких типових чинників можна віднести:

надлишок запасів, надлишок обладнання, особливо не використовується; різке розширення бізнесу, неефективність збутової логістики, велика дебіторська заборгованість.

Висновок про стійке становище фірми можна зробити, вивчивши її бухгалтерську звітність, яка свідчатиме про фінансове становище організації.

Таким чином, виходячи з проведеного дослідження, можна зробити такі висновки.

Фінансова рівновага є підсумковим інтегрованим результатом фінансової діяльності комерційної організації та характеризує ефективність керування нею.

Фінансова рівновага організації передбачає оцінку її діяльності, засновану на системі фінансово-економічних показників, визначених виходячи з її бухгалтерської та управлінської звітності з урахуванням особливостей її фінансово-господарської діяльності.

Фінансова рівновага організації аналізується на основі спеціальних фінансових коефіцієнтів, які за своєю суттю є відображенням частки власних чи позикових джерел у валюті балансу суб'єкта господарювання (коефіцієнт автономії та коефіцієнт фінансової залежності), або розраховуються по відношенню один до одного (коефіцієнт співвідношення власних та позикових коштів), або на основі співвідношення між різними статтями активу та пасиву балансу (коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт забезпеченості оборотного капіталу власними оборотними коштами та ін.

Фінансова рівновага організації досягається у тому випадку, якщо наявні в неї фінансові ресурси, їх структура та збалансованість за умови їх ефективного використання дозволяють забезпечити безперебійний процес функціонування організації.

Використовуючи залежність фінансових показників бухгалтерського балансу на основі досягненні оптимального рівня поточних активів та інших показників можна досягти необхідного рівня фінансової рівноваги суб'єкта господарювання.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ДІФЛОН»

2.1 Аналіз майнового стану суб'єкта господарювання

Об'єктом дослідження є ТОВ "ДІФЛОН

"Скорочене найменування (згідно Статуту): ПП «ОРІЄНТИР».

Назва на англійській LIMITED LIABILITY COMPANY DIFLON (LTD
DIFLON)

Юридична адреса: Україна, 199, Харківська обл., місто Харків,
ПРОВУЛОК ПЛАСТИЧНИЙ, будинок 9

Код за ЄДРПОУ:24694128

Керівник: Горішний Юрій Васильович

22.29 Виробництво інших виробів із пластмас

22.22 Виробництво тари з пластмас

22.23 Виробництво будівельних виробів із пластмас

46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого
асортименту

Підприємство має такі права:

- Купувати повністю або частково майно та набувати майнового права;
- Самостійно формувати господарську діяльність, обирати постачальників та споживачів, встановлювати ціни і тарифи, вільно розпоряджатися прибутком;
- Укладати з громадянами трудові договори щодо використання їхньої праці (контракти, угоди);

- Самостійно визначати форми, системи і розміри оплати праці та інші види доходів осіб, що працюють за наймом;
- Отримувати будь-який необмежений за розмірами особистий дохід;
- Брати участь у зовнішньоекономічних відносинах, здійснювати валютні операції;
- Користуватися державною системою соціального забезпечення і соціального страхування.

Підприємство має такі обов'язки:

- Укладати трудові договори (контракти, угоди) з громадянами, які приймаються на роботу за наймом;
- Здійснювати оплату праці осіб, які працюють за наймом, на рівні, не нижчому за мінімальні розміри, встановлені законодавством;
- Забезпечити відповідні умови і охорону праці, а також інші соціальні гарантії;
- Дотримуватися прав з метою реалізації законних інтересів споживачів, забезпечити надійну якість вироблених товарів (послуг);
- отримувати ліцензію на діяльність у сферах, які підлягають ліцензуванню відповідно до чинного законодавства.

В таблиці 2.1 наведено основні економічні показники, а також абсолютне та відносне відхилення. Дані для таблиці 2.1 взято з форми Ф.№1 та Ф.№2.

Таблиця 2.1.

Характеристика суб'єкта господарювання та аналіз основних показників його діяльності.

№	Показник	Формула розрахунку	Первісний документ	Роки			Відхилення від базового (або попереднього) року			
				2019	2020	2021	абсолютне		відносне	
							2020	2021	2020	2021
1	Валовий прибуток, тис. грн.		Ф. № 2, Р. 2000	18649.9	19036.1	21496.1	+3840	+2460	+3,184	+11,2

Продовження табл. 2.2

2	Собівартість, тис. грн.		Ф. № 2, Р. 2040	19281.4	19904.4	20438.9	+6019	-3901	+64,29	-24,61
3	Рентабельність, %	$\frac{\text{ряд. 1}}{\text{ряд. 2}} \cdot 100\%$	-	108	108	104	-43,99	+30,63	-41,43	+49,4
4	Вартість основних засобів (за лишковою), тис. грн	-	Ф. № 1, Р. 1010	103.4	64.6	103.4	-6364	-4092	-4,94	-3,91
4	Фондовіддача	$\frac{\text{ряд. 1} + \text{ряд. 2}}{\text{ряд. 4}}$	349.14	446.18	468.96	0,21	0,09	-0,03	41,18	-12,4
6	Дебіторська заборгованість, тис. грн	Ф. № 1, (1040+1124+1130+1134+1144)	Ф. № 1	6200	14101	19929	+9901	+3826	+129,44	+29,13
10	Кредиторська заборгованість, тис. грн	Ф. № 1, (1400+1410+1414+1600+1610+1614+1620+1624+1630+1690)	Ф. № 1	13496	13480	12393	-16	-1189	-0,118	-8,94
11	Коефіцієнт автономії	Ф. № 1, (1494+1420+1424+1660)/1900)	Ф. № 1	0,89	0,89	0,899	0	0,009	0	0,989

1 (базовий) – 2019

2 (проміжний) – 2020

3 (звітний) – 2021

Дані з таблиці 2.1 , для більшої наглядності наведені на рисунках в додатку А. Аналіз роботи субекта господарювання показав різке зниження валового прибутку в 2020 року, і при цьому різке підвищення собівартості продукції, що вплинуло на різке зниження рентабельності субекта господарювання. І лише в 2021 році при зниженні собівартості і збільшенні валового прибутку ми побачили рентабельність 92% (підприємство є рентабельним, коли коефіцієнт рентабельності знаходиться в межах від 1 до 2). Також аналіз роботи субекта господарювання показує збільшення дебіторської заборгованості з 6200 тис. грн. до 19929 тис. грн. Такий спад в роботі субекта господарювання можна пояснити воєнним конфліктом на сході України. Адже кожна війна вбиває та руйнує економіку країни, тому економічний стан всієї країни в цілому зараз, нажаль, знаходиться в край важкому стані. Санкції проти Росії заборонили виробництво товару з метою продажу в Росію, при цьому керівництво заводу вимушено було скоротити виробництво продукції, а саме це примусило скоротити і штат працівників, залишивши людей безробітними.

Аналіз майна субекта господарювання має важливе значення, оскільки від його величини та структури залежать обсяги діяльності, рівень ліквідності та фінансова рівновага, а також розвиток суб'єкта господарювання.

Таблиця 2.2

Розрахунок майнового стану субекта господарювання

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення	2019	2020	2021
Коефіцієнт зносу основних засобів	$\frac{\Phi 1 \text{ р.1012}}{\Phi 1 \text{ р.1011}}$	< 0	0,14	0,1	0,1

Рівновага фінансового стану суб'єкта господарювання в значній мірі залежить від доцільності та правильності вкладення фінансових ресурсів в активи, які є динамічними за своєю природою. В процесі функціонування суб'єкта господарювання обсяг та структура активів змінюються.

Таблиця 2.3

Аналіз активів та пасивів суб'єкта господарювання ПП «ОРІЄНТИР»

Рік	A1	A2	A3	A4
2019	44,8	984,42083,8	6991,6	94,9
2020	916,8	2083,8	8439,1	110,3
2021	19,1	3448,1	9361,6	124,8
	П1	П2	П3	П4
2019	10048,6	-	-	429,2
2020	13034,8	-	-	426,9
2021	14442,3	-	-	614,4

2.2 Аналіз ліквідності, ліквідності та ділової активності суб'єкта господарювання

Аналіз доцільно розпочати з вивчення динаміки випуску і реалізації продукції, розрахунку базисних і ланцюгових темпів зростання і приросту. Цей аналіз показує, як змінився обсяг виробництва і реалізації за певну кількість років. Якщо темпи зростання виробництва значно вище темпів реалізації продукції, це свідчить про накопичення залишків нереалізованої продукції на складах суб'єкта господарювання і неоплаченої покупцями (табл.2.4) [11].

Динаміка виробництва та реалізації продукції в порівнянних цінах

Роки	Обсяг виробництва продукції, ум.од	Темпи зростання, %		Обсяг реалізації, ум.од.	Темпи зростання, %	
		базисний	ланцюговий		базисний	ланцюговий
2019	119600	100	100	119493	100	100
2020	134900	114,6	114,6	139949	119,2	119,2
2021	164300	140,6	121,6	163132	138,8	118,4
2022	190400	162	114,3	193012	164,3	118,3

З таблиці видно, що за чотири роки обсяг виробництва зріс на 62%, а обсяг реалізації продукції збільшився на 64,3 %. Те, що за 2018 рік темп виробництва продукції нижче темпу реалізації, говорить про те, що нереалізована продукція на складах суб'єкта господарювання і неоплачена покупцями за попередній період реалізована в 2018 році повністю. Середньорічний темп зростання (приросту) випуску і реалізації продукції можна розрахувати по середньо-геометричній зваженій. Також варто розглянути зміну обсягів продажу окремих видів продукції по роках.

Платоспроможність означає наявність у суб'єкта господарювання засобів і еквівалентів, достатніх для розрахунків із кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення. Ознаками ліквідності є: наявність грошей у касі, на поточних рахунках; недостача простроченої кредиторської заборгованості. Однак наявність тільки незначних залишків грошей на поточних рахунках знову ж таки не означає неліквідності суб'єкта господарювання, тому що кошти на поточному рахунку можуть бути протягом декількох днів.

Таким чином, можна сказати, що вправність фінансового менеджера субєкта господарювання виявляється в тому, щоб на розрахунковому рахунку й у касі грошей було б не менше (але й не більше), чим потрібно для виконання поточних платежів, а задача їх повинні бути вкладена в матеріальні й інші ліквідні активи. Досягненню такого положення, крім усього іншого, сприяє грамотне складання платіжних календарів.

Проаналізуємо діяльність субєкта господарювання на основі даних з таблицьки 2.1 та графіків А.1-А.11. Для полегшення аналізу ефективності субєкта господарювання розіб'ємо параметри на групи і розглянемо їх в комплексі:

1. Прибуток, собівартість, рентабельність;

Проведемо оцінку прибутку, собівартості та рентабельності. З рисунків А.1-А.2, бачимо, що прибуток на пряму залежить від собівартості, а рентабельність від прибутку виробництва, оскільки при зростанні собівартості прибуток спадає, а відповідно спадала і рентабельність. Прибуток в 2020 році зменшився на 310 тис. в порівнянні з 2019 роком, і збільшився на 946 тис. в 2021 році в порівнянні з 2019 роком. При цьому собівартість в 2020 році зросла на 6019 тис. і на 2116 в 2021 році, в порівнянні з 2019 роком.

Рентабельність субєкта господарювання падала та зростала відповідно з приростом та спаданням прибутку з виробництва оскільки вона на пряму залежить від нього.

Тобто основним параметром для покращення ефективності субєкта господарювання є собівартість. Збільшення собівартості могло бути спричинене використанням застарілих технологій та приладів, або через їх зношення, оскільки застаріле обладнання може виконувати своє завдання з неприпустимою похибкою або витратити більше таких ресурсів, як:

електроенергія, людський ресурс на обслуговування, та матеріали для виготовлення. Використання неякісної сировини також могло стати причиною браку в продукції, що призводило до збільшення загальної собівартості.

2. Фондовіддача, вартість основних фондів, прибуток;

Фондовіддача, вартість основних фондів та прибуток проаналізуємо на основі рисунків А.1, А.4 та А.4. Проаналізувавши рисунки бачимо, що вартість основних фондів спадає на протязі всього періоді дослідження, прибуток спадає в 2020 р. і зростає в 2021 р., а фондівіддача навпаки зростає в 2020 р. і спадає в 2021 р.

Фондовіддача це показник, який демонструє ефективність використання основних засобів субекта господарювання. Значення показника говорить про те, скільки продукції виготовлено на кожну гривню фінансових ресурсів вкладену в основний фонд. Застосовуючи цей індикатор можна зрозуміти ефективність використання основного фонду.

З рисунків бачимо, що прибуток обернено пропорційний до фондівіддачі, а це неправильно, оскільки вони повинні бути пропорційними, це може бути пов'язано з зміною курсу валюти і її знеціненням та економічною ситуацією в країні, тобто при умовах 2019 р. прибуток в 2021 мав би бути меншим, оскільки фондівіддача нижча. Але дана тенденція зміни прибутку може бути пов'язана не лише з фондівіддачею та вартістю основних фондів, а і з іншими показниками, що нами не досліджено, їх вплив міг би пояснити дану тенденцію.

Спадання вартості основних фондів може пояснюватись тим, що їх не оновлювали на протязі цього періоду, тобто відбувалося їх зношення. Дана стратегія не призведе до покращення ефективності субекта господарювання, адже з плином часу їх ефективність буде спадати ще більше і в результаті без

їх оновлення, підприємство може збанкрутувати, оскільки вони вже не зможуть виконувати свої функції.

3. Дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, коефіцієнт автономії.

Проаналізуємо дебіторську заборгованість, кредиторську заборгованість та коефіцієнт автономії. Розглянувши рисунки А.9-А.11 бачимо, що заборгованість дебіторів знизилась на 90%, це може означати, що зменшився попит на продукцію даного субєкта господарювання або те, що люди перестали купувати в кредит їх послуги, але на нашу думку причина в зменшенні попиту на продукцію, що є безумовно негативним фактором. Зменшення кредиторської заборгованості навпаки є позитивним фактором, але в порівнянні з попередньою, кредиторська заборгованість зменшилась лише на 9%, за три роки. В глобальних масштабах це не суттєві зміни, хоча і позитивні.

4. Фондомісткість представляє собою показник, зворотний показнику фондівдачі, тобто він показує, на яку суму потрібно придбати основні виробничі фонди компанії для випуску необхідних обсягів продукції (послуг). Фондомісткість зменшилась на 1,92 в 2020 році та на 1,12 в 2021 році порівняно з 2019 роком.

5. Під фондоозброєністю праці розуміють показник ефективності використання основних виробничих фондів працівниками субєкта господарювання, який розраховується як співвідношення вартості активної частки основних виробничих фондів і чисельності промислово-виробничого персоналу.

Порівняно з 2019 роком збільшився на 129, 18 грн/люд. у 2020 році та на 629,94 грн/люд у 2021 році.

6. Коефіцієнт оновлення основних фондів – характеризує частку нових, введених в експлуатацію у звітному періоді основних фондів у складі всіх основних фондів, наявних на кінець звітного періоду.

2019 рік – 106,09

2020 рік – 106,10

2021 рік – 104,06

8. Коефіцієнт вибуття основних фондів – показує, яка частка основних фондів, наявних на початок звітного періоду, вибула за цей період унаслідок старіння та зносу.

2019 рік – 202,96

2020 рік – 220,64

2021 рік – 240,11

Отже, як бачимо дане підприємство, станом на 2021 р. було прибуткове, якщо звернути увагу на валовий прибуток, але разом з чим бачимо тенденцію зменшення кількості працівників та коефіцієнту автономії, що безумовно негативно вплине на розвиток даного суб'єкта господарювання.

2.3 Оцінка стану фінансової рівноваги суб'єкта господарювання

Оцінка фінансового стану суб'єкта господарювання - це комплексне дослідження всіх аспектів його фінансової діяльності з використанням відповідних джерел інформації. Вона включає в себе вивчення та вимір чинників, причин та резервів, оцінку роботи суб'єкта господарювання та порівняння її результатів з витратами, узагальнення отриманих даних і розробку необхідних заходів.

У сучасних умовах господарювання, фінансова рівновага субєкта господарювання є найкомплекснішою оцінкою його діяльності. Вона відображає прибутковість субєкта господарювання, його фінансову незалежність, а також вміння ефективно використовувати оборотні та основні кошти. Це дозволяє компанії здійснювати свою фінансово-господарську діяльність без перебоїв та відповідно до запланованих показників.

Отже, спроможність субєкта господарювання вчасно здійснювати платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі, переносити непередбачені потрясіння і підтримувати свою ліквідність в умовах стратегічної спрямованості свідчить про його стійкий фінансовий стан. У період розвитку та становлення ринкової економіки країні, однією з основних умов сталого економічного зростання держави є активізація і вдосконалення підприємницької діяльності. Виходячи з цього, важливим є знання структури та процесу організації фінансів на підприємстві, а також механізмів та методів, що застосовуються для забезпечення та підтримки фінансової рівноваги. Дане знання дозволить уникнути фінансової кризи та вчасно вжити необхідних заходів для зміни своєї діяльності, що згодом призведе до досягнення добрих фінансових результатів [24].

На сьогодні фінансова рівновага субєкта господарювання є одним з найбільш обговорюваних економічних питань, які ставлять перед собою вчені. Під фінансовою рівновагою розуміється відображення стабільного перевищення доходів над витратами. Вона забезпечує вільне розпорядження грошовими коштами субєкта господарювання та шляхом ефективного їх використання сприяє безперебійному процесу виробництва та реалізації продукції.

Для того щоб забезпечити фінансову безпеку суб'єкта господарювання, мати можливість протистояти ризикам, небезпекам і загрозам, що виникають, а також небажаним змінам структури суб'єкта господарювання або його ліквідації, необхідно підтримувати фінансову рівновагу і фінансову незалежність організації.

Під механізмом забезпечення фінансової рівноваги розуміється сукупність заходів, спрямованих на розміщення та використання фінансових ресурсів для забезпечення умов постійного функціонування та розвитку організації під впливом взаємопов'язаних внутрішніх та зовнішніх чинників [1].

На мою думку, під механізмом забезпечення фінансової рівноваги розуміється комплекс заходів, який спрямований на створення умов для виконання підприємством своїх функцій (постійного функціонування) та здійснюється за допомогою реалізації та правильного використання фінансових ресурсів.

Механізми визначення рівня фінансової рівноваги ґрунтуються на аналізі показників фінансової рівноваги (абсолютних та відносних). Ефективне формування, розподіл та використання фінансових засобів та ресурсів – це головна суть, сутність фінансової рівноваги суб'єкта господарювання (Таблиця 2.4).

Таблиця 2.4.

**Аналітична оцінка показників фінансової рівноваги суб'єкта
господарювання**

№	Показники-коефіцієнти		Значення	Коментар
---	-----------------------	--	----------	----------

		Норматив	початок 2021 року	кінець 2021 року	
1.	Концентрації власного капіталу (автономії, незалежності)	Більше 0,6	0,813	0,842	Вищий нормативу, поліпшення
2.	Фінансової залежності	Більше 1	1,229	1,193	Вищий нормативу, погіршення
3.	Маневрування власного капіталу	0,4...0,6	0,644	0,404	Відповідає нормативу, погіршення
4.	Структури довгострокових вкладень	Збільшення	0,103	0,049	Погіршення
4.	Довгострокового залучення позичених засобів	Зменшення	0,044	0,043	Поліпшення
6.	Співвідношення власних і залучених засобів	Зменшення	0,209	0,146	Поліпшення
9.	Структури залученого капіталу	$\gamma' < \gamma$; π - χ і γ	0,296	0,289	Не змінився
8.	Забезпеченості обігових коштів власними обіговими коштами	Більше 0,1	0,968	0,924	Вищий нормативу, поліпшення
9.	Співвідношення необоротних і власних засобів	Більше 0,4...0,8	0,460	0,948	Вищий нормативу, поліпшення
10.	Відношення виробничих активів і майна	Більше 0,4	0,204	0,144	Нижчий нормативу, погіршення
11.	Окупності відсотків за кредит	Більший 3	4,4	4,6	Вищий нормативу, поліпшення
12.	Стабільності економічного росту	Ріст	0,021	0,011	Незадовільний, погіршення

13.	Чистого виторгу	Збільше ння	0,283	0,202	Погіршення
-----	-----------------	----------------	-------	-------	------------

Для покращення фінансового стану ПП «ОРІЄНТИР» необхідне вдосконалення обліку власного капіталу суб'єкта господарювання, для цього рекомендується:

- удосконалювати бухгалтерську звітність суб'єкта господарювання для того, щоб усі учасники ринку мали можливість її використання для фінансового аналізу;

- з метою підвищення його фінансових гарантій необхідно збільшити статутний капітал суб'єкта господарювання;

- збільшити розмір резервного фонду, а також удосконалювати його облік та відображення у бухгалтерському балансі.

Підвищення рівня фінансової рівноваги ПП «ОРІЄНТИР» можна досягти за допомогою підвищення ефективності абсолютних показників:

- збільшення власного капіталу (оскільки за допомогою нього відбувається формування запасів та витрат);

- реалізації невикористовуваної частини необоротних активів (зниження величини необоротних активів);

- зменшення величини запасів за допомогою реалізації їх частини, що не використовується;

- планування обсягу запасів до мінімально необхідного розміру;

- зростання нерозподіленого прибутку (з урахуванням відсутності перенесення, відволікання коштів на збільшення необоротних активів).

РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПОЛПШЕННЯ РОБОТИ ПП

«ОРІЄНТИР»

3.1 Оцінка можливого банкрутства суб'єкта господарювання

Однією з найважливіших категорій ринкового господарювання є категорія банкрутства чи неспроможності суб'єктів господарювання.

Під банкрутством суб'єкта господарювання розуміється його нездатність фінансувати поточну операційну діяльність та погасити термінові зобов'язання, що є наслідком розбалансованості економічного механізму відтворення капіталу та результатом неефективної цінової, інвестиційної та фінансової політики [14].

Визнання боржника банкрутом здійснюється арбітражним судом і може бути добровільним (сам боржник висловлює подібне бажання), або примусовим (на вимогу кредиторів). Розглянемо ці два варіанти.

1. Аналіз та оцінка дій боржника, вчинених ним до визнання його неспроможності (банкрутства).

Боржник юридична особа, що є комерційною організацією, звертається до арбітражного суду із заявою про визнання його банкрутом на підставі рішення органу, уповноваженого відповідно до установчих документів боржника на ухвалення рішення про його ліквідацію. Заява боржника може бути подана їм до арбітражного суду за наявності майна, достатнього покриття судових витрат. В цьому випадку при проведенні аналізу та оцінки дій боржника особлива увага приділяється наявності обставин, що очевидно свідчать про те, що воно не зможе виконати грошові зобов'язання перед кредиторами та (або) своєчасно розрахуватися за обов'язковими платежами.

Керівник боржника звертається із заявою до арбітражного суду у тих випадках, коли:

- задоволення вимог одного або кількох кредиторів призводить до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника у повному обсязі перед іншими кредиторами;

- органом боржника, уповноваженим відповідно до його установчих документів на ухвалення рішення про його ліквідацію, прийнято рішення про звернення до арбітражного суду із заявою боржника.

У разі заяву до арбітражного суду подається боржником незалежно від наявності в нього майна, достатнього покриття судових витрат.

До ознак банкрутства суб'єкта господарювання відносять:

1) нездатність боржника задовольнити вимоги кредиторів протягом трьох місяців із дня настання термінів їх виконання; протягом місяця для кредитних організацій; протягом шести місяців для суб'єктів природних монополій паливно-енергетичного комплексу та для стратегічних підприємств та організацій;

2) сума заборгованості (за винятком нарахованих штрафів та пені) на день звернення до суду повинна бути не меншою:

- незалежно від розміру кредиторської заборгованості при банкрутстві відсутнього боржника:

Оцінюючи дії боржника, вчинені ним до визнання його неспроможності (банкрутства), необхідно проаналізувати всі заходи, вжиті щодо запобігання його банкрутства. Відповідно до чинного законодавства, засновники (учасники) боржника зобов'язані вживати заходів щодо запобігання банкрутству суб'єкта господарювання та його оздоровленню. Ці заходи може бути вжито і кредиторами чи іншими особами на підставі угоди з боржником.

Засновниками (учасниками) юридичної особи та іншими особами в рамках заходів щодо запобігання банкрутству боржнику може бути надано фінансову допомогу у розмірі, достатньому для погашення грошових зобов'язань, обов'язкових платежів та відновлення ліквідності боржника. Надання фінансової допомоги може супроводжуватися прийняттям він боржником чи іншими особами зобов'язань на користь осіб, які надали фінансову допомогу. Всі ці заходи зветься санації [23].

У заходах щодо проведення санації може брати участь і держава. Найчастіше це буває у випадках, коли банкрутство суб'єкта господарювання тягне у себе важкі соціальні наслідки. У процесі аналізу суд вирішує питання можливості чи неможливості виживання боржника і, отже, про застосування щодо нього реорганізаційних чи ліквідаційних процедур. Реорганізаційні процедури застосовують у разі позитивного рішення і є процедурами до відкриття конкурсного виробництва, тобто. до ліквідаційних процедур.

2. Аналіз та оцінка дій боржника до відкриття конкурсного провадження та після його відкриття (реорганізаційні процедури):

- спостереження;
- фінансове оздоровлення;
- зовнішнє керування;
- конкурсне провадження;
- мирова угода.

Очевидно, що аналіз фінансового стану боржника має місце на всіх етапах як на етапі попередження, так і на етапі процедур банкрутства.

У разі, якщо в результаті аналізу фінансового стану боржника встановлено, що вартість майна, що належить боржнику, недостатня для покриття судових витрат, кредитори вправі прийняти рішення про введення

зовнішнього управління тільки при визначенні джерел покриття судових витрат.

Якщо кредиторами не визначено джерело покриття судових витрат або за рахунок визначеного ними джерела виявилось неможливим їх покриття, яке проголосувало за рішення про введення зовнішнього управління кредиторами, вони несуть обов'язок щодо покриття зазначених витрат.

Для доказу неспроможності неплатоспроможного суб'єкта господарювання та можливості відновлення ліквідності, ліквідації причин неліквідності слід провести комплексний економічний фінансовий аналіз. Але методика фінансового аналізу неплатоспроможних організацій має низку особливостей, вона включає:

- аналіз відповідності фінансового стану суб'єкта господарювання ознакам (критеріям) банкрутства;
- аналіз та оцінку реальних можливостей відновлення ліквідності;
- аналіз та оцінку реальних можливостей втрати ліквідності у перспективі;
- встановлення неліквідності суб'єкта господарювання із заборгованістю держави перед ним;
- аналіз інших причин неліквідності суб'єкта господарювання;
- аналіз та оцінку дій боржника, вчинених ним до визнання неспроможності та після визнання;
- аналіз та оцінку реальних активів боржника та розміру його боргу;
- аналіз результатів ліквідації організації, ліквідаційного балансу та звітності ліквідаційних комісій.

Застосування ліквідаційних процедур призводить до припинення діяльності організації. Для ліквідації організації призначається ліквідаційна

комісія. Її склад визначають засновники організації чи орган, який прийняв рішення про ліквідацію за погодженням з органом, який реєструє юридичних осіб, а у випадках банкрутства – арбітражний суд чи збори кредиторів.

Ліквідація організації відбувається у кілька етапів. На першому етапі встановлюються терміни, протягом яких до організації можуть бути пред'явлені претензії. Відповідно до Цивільного кодексу України цей термін не може бути меншим за два місяці з моменту оголошення про ліквідацію.

На другому етапі виявляються всі претензії кредиторів та вживаються заходи для стягнення дебіторської заборгованості, за необхідності подаються позови до судів.

На етапі задовольняються вимоги кредиторів. У процесі проведення ліквідаційних процедур складається проміжний ліквідаційний баланс, відмінністю якого є оцінка майна, проведена за реалізаційною вартістю. При цьому деякі статті, які традиційно включаються до звітнього балансу, у ліквідаційному балансі можуть бути відсутні (витрати майбутніх періодів, доходи майбутніх періодів та ін.), натомість у ньому можуть з'явитися такі статті, яких у поточному балансі раніше не було (наприклад, гуд-вілл вартість компанії). При цьому до конкурсної маси не включається майно, яке не належить боржнику (орендоване майно, майно на відповідальному зберіганні та ін.).

3.2 Аналіз ризиків в роботі ПП «ОРІЄНТИР»

При проведенні аналізу фінансової рівноваги, з'ясувалося, що на підприємстві погіршується фінансова рівновага, оскільки зростає залежність

від позикових коштів, знижується частка власного капіталу. Необхідна розробка заходів щодо підвищення фінансової рівноваги компанії.

Можливість шкоди й у будь-якого виду діяльності.

Є досить багато видів ризиків, з якими стикається підприємство у своїй роботі. Основним способом оцінки ризику є його ранжування за критеріями: високий, середній, низький та присвоєнням балів від 1 до 10.

На сьогоднішній день, на підприємстві ПП «ОРИЄНТИР» є деякі елементи системи керування ризиками. Так, у цій компанії виробляється ідентифікація основних чинників ризику, характерних для діяльності ПП «ОРИЄНТИР». Після визначення чинників для суб'єкта господарювання виробляється класифікація та групування основних чинників ризику за ступенем їх впливу на діяльність компанії. Далі проводиться оцінка рівня ризику.

На підприємстві ПП «ОРИЄНТИР» ризик аналізується якісно, для чого визначаються групи ризиків, яким піддається підприємство, дається їх характеристика та способи подолання.

Перевага такого підходу полягає в тому, що вже на початковому етапі аналізу можна наочно оцінити ступінь ризикованості діяльності з кількісним складом ризиків.

Діяльність ПП «ОРИЄНТИР» схильна до впливу ризиків.

Першим етапом формування механізму управління ризиком на підприємстві є створення служби ризик-менеджменту. На сьогоднішньому етапі розвитку економіки метою цієї служби є мінімізація втрат через моніторинг діяльності суб'єкта господарювання, аналізу всього комплексу ризикоутворюючих чинників, вироблення рекомендацій щодо зниження ризиків та контролю за їх виконанням. При цьому важливо визначити місце

служби в організаційній структурі суб'єкта господарювання, визначити права та обов'язки його персоналу та поінформувати працівників суб'єкта господарювання про функції служби та характер її діяльності.

Соціально-економічна нестабільність, за умов якої діють суб'єкта господарювання, вносить свої корективи як до діяльності суб'єктів господарювання; так і механізму управління ризиками підприємств. При цьому простежити її вплив у повному обсязі практично неможливо, але визначити аспекти її на окремі ризики цілком реально. На першому етапі визначено перелік ризиків, яким схильна компанія. У таблиці 3.1 наведено перелік даних ризиків, характерних для діяльності ПП «ОРИЄНТИР».

Таблиця 3.1

Ризики, характерні для діяльності ПП «ОРИЄНТИР»

Група ризику	Найменування ризику	Опис ризику
Операційні	Конкурентні ризики	Компанія здійснює діяльність в умовах серйозної конкуренції з українськими та міжнародними торговими компаніями.
	Етичні ризики	Компанія схильна до ризиків, що полягають у порушенні взаємин всередині Компанії, взаємин з інвесторами, державою та суспільством, споживачами та постачальниками, іншими юридичними та фізичними особами, у тому числі ризику шахрайства, корупції та конфлікту інтересів.
	Соціальні ризики	Компанія схильна до таких ризиків соціального характеру: <ul style="list-style-type: none"> внутрішні ризики, пов'язані з можливою невідповідністю соціальних програм, що здійснюються у Компанії.

Фінансові	Кредитний ризик	<p>середньогалузевому рівню, що може призвести до зростання плинності кадрів;</p> <ul style="list-style-type: none"> • зовнішні ризики, пов'язані з можливими перешкодами для здійснення нормальної виробничої діяльності зі сторони населення, що проживає поблизу виробничих об'єктів. <p>Компанія схильна до ризику втрат, пов'язаних з невиконанням контрагентами у встановлений термін договірних фінансових зобов'язань, і в тому числі залежить від надійності банків, яких розміщує вільні кошти.</p>
	Ризик реінвестування	<p>Недостатній обсяг фінансування видатків може вплинути на фінансове становище Компанії та результати її діяльності.</p>
	Відсотковий ризик	<p>Будучи позичальником, Компанія піддається впливу ризиків, пов'язаних із збільшенням відсоткових ставок. Зростання відсоткових ставок може обмежити використання позикового капіталу як джерело фінансування діяльності Компанії.</p>
	Валютні ризики	<p>Частина зобов'язань Компанії номінована в іноземній валюті, що може призвести до втрат у разі девальвації гривні.</p>
	Ризик ліквідності	<p>Ризик ліквідності є ризиком невиконання Компанією своїх фінансових зобов'язань у встановлені терміни.</p>
	Ризик, пов'язаний з впливом фінансової	<p>Основними негативними наслідками фінансової кризи для Компанії можуть стати девальвація гривні та зниження попиту товари внаслідок падіння рівня доходів населення.</p>

	кризи	
Правові	Ризик змін в законодавстві	Компанія схильна до ризику наслідків зміни законодавства України. <ul style="list-style-type: none"> • валютне законодавство (у частині регулювання експортно-імпортних операцій та діяльності із запозичення); • податкове законодавство (щодо зміни порядку оподаткування та ставок податків); • митне законодавство (у частині регулювання експорту)

Поданий перелік ризиків не є вичерпним та відображає точку зору про найбільш суттєві ризики, засновану на власній оцінці менеджменту суб'єкта господарювання. Таким чином, згідно даним ПП «ОРІЄНТИР», його діяльність піддається 3 основним групам ризику:

- Операційні ризики;
- Фінансові ризики;
- Правові ризики.

Найбільшою групою (за кількістю ризиків) є група фінансових ризиків. Саме вони й досліджуватимуться, оскільки вони надають вплив на фінансове становище суб'єкта господарювання. Зважаючи на останні події в країні (напружена обстановка в Україні із-за дії воєнного стану, суттєве коливання курсів валют тощо) група фінансових ризиків може вплинути на становище суб'єкта господарювання.

Підсумкові результати якісного аналізу ризику є вихідною інформацією щодо кількісного аналізу. У ході дослідження схильності ПП «ОРІЄНТИР» фінансових ризиків, діяльність суб'єкта господарювання оцінюється за такими критеріями:

- Високий ризик;
- Середній ризик;
- Низький ризик.

У роботі розглянуто схильність ПП «ОРІЄНТИР» кожному із зазначених видів фінансового ризику.

Кредитний ризик полягає в можливості втрат, пов'язаних з невиконанням контрагентами у встановлений термін договірних фінансових зобов'язань. Так як на підприємстві реалізація товарів на внутрішньому ринку виробляється на основі 100% передоплати, здійснюється постійний моніторинг фінансового стану контрагентів, можна сказати, що на підприємстві застосовуються всі необхідні заходи для мінімізації даного ризику. Проте останні події з лютого 2022 року на фінансових ринках могли похитнути діяльність багатьох компаній-партнерів і поки що масштаби впливу важко оцінити, тому цей ризик середній.

Відсотковий ризик полягає у можливості несення втрат через зміни відсоткових ставок. Так як в липні 2022 року Національний банк підвищив рівень базової ставки до 19%, це суттєво збільшує відсотковий ризик. По-перше, можуть бути змінені відсоткові ставки в користь збільшення за кредитами, що вже діють (через форс мажору), по-друге, на ринку кредитування з 2022 року спостерігалися труднощі з видачею кредитів з боку банків, що може спричинити труднощі у використанні кредитних ліній та по-третє, через зростання базової ставки суттєво збільшиться відсоток за користування кредитними коштами. Більше того, ПП «ОРІЄНТИР» знаходиться в червоній зоні біля лінії бойових дій, а це повністю забороняє видачу будь-яких кредитів.

Таким чином, для цього суб'єкта господарювання відсотковий ризик високий. Через зростання відсоткового ризику збільшується ризик реінвестування, оскільки очевидно буде брак фінансування через труднощі залучення позикових коштів.

Валютний ризик також є високим, тому що в 2022 році курс долара збільшився із 29 грн. за долар США до 40 грн. протягом серпня-вересня 2022 року, а курс євро зріс з 31 грн. за євро до 41 грн. на сьогодні курси валют залишаються нестабільними і важко прогнозованими, що негативно позначиться на фінансовому становищі суб'єкта господарювання.

Через погіршення становища країни, наявністю труднощів у залучення позикових коштів у суб'єкта господарювання ризик ліквідності високий, так як існує реальна загроза недостатності коштів суб'єкта господарювання для погашення у строк своїх зобов'язань.

Ризик, пов'язаний із впливом фінансової кризи є дуже високим для компанії ПП «ОРІЄНТИР». Вплив даного ризику полягає в прогнозованій (деякими економістами) девальвації гривні та зниження попиту товари внаслідок падіння доходів населення.

У таблиці 3.2 представлена загальна оцінка схильності до впливу фінансових ризиків ПП «ОРІЄНТИР» у 2022 році.

Таблиця 3.2

Оцінка схильності до впливу фінансових ризиків ПП «ОРІЄНТИР»

Вид ризику	Оцінка впливу
Кредитний ризик	Середній
Відсотковий ризик	Високий
Ризик реінвестування	Високий
Валютні ризики	Високий

Ризик ліквідності	Високий
Ризик, пов'язаний із впливом фінансової кризи	Високий

Таким чином, були розглянуті основні види ризику, характерні для ПП «ОРИЄНТИР». За підсумками оцінки схильності до впливу фінансових ризиків на діяльність ПП «ОРИЄНТИР» було визначено, що через останні події у країні та світі ПП «ОРИЄНТИР» серйозно піддається впливу фінансових ризиків. Сукупний вплив цих ризиків може призвести підприємство до банкрутства.

3.3 Заходи щодо покращення фінансової рівноваги ПП «ОРИЄНТИР»

У ході аналізу було виявлено значне зниження виручки та збільшення собівартості компанії слід звернути увагу на просування своїх робіт в інтернеті та розширити лінійку наданих послуг.

Залучити клієнтів можна за допомогою ЗМІ, проведення акцій та збільшення активностей за допомогою реклами. За результатами аналізу діяльності суб'єкта господарювання встановлено, що собівартість робіт дуже велика. У зв'язку з цим рекомендується зробити моніторинг постачальників та обрати оптимальне рішення щодо закупівлі запчастин та комплектуючих матеріалів для реалізації послуг. Варто звернути увагу і на запасні аналоги частин.

У субекта господарювання ПП «ОРІЄНТИР» спостерігається зростання дебіторської

заборгованості – це негативний результат діяльності, який знижує можливості компанії користуватися своїми обіговими коштами. Тут організації потрібно розробити чіткий план та стратегію щодо зменшення показників боргів дебіторів.

Дебіторська заборгованість – це витрати на виробництво неоплаченого вчасно товару чи послуг, які фірма оплачує або за рахунок власних, чи з допомогою позикових коштів. Якщо величина неплатежу перевищить фінансові та кредитні можливості субекта господарювання, то воно буде не може оплачувати рахунки постачальників і стане банкрутом. Тому управлінню дебіторської заборгованості надається велике значення.

Таким чином, необхідний щоденний та щотижневий моніторинг недисциплінованих клієнтів. Пропоную впровадити більш систематичний збір та аналіз інформації щодо контрагентів, що допускають прострочення на стислі терміни. Можна закріпити відповідального співробітника та внести коригування у його мотивації, для якіснішої роботи. Компанії потрібно мати максимальну кількість інформації про замовників: контакти, адреси, дані керівників, банківські реквізити, інформацію про можливих партнерів організації-покупця. Це і надалі спростить процес стягнення заборгованості дебіторів. Під час укладання договору компанії слід звернути увагу на пункти договору: про строки оплати, штрафні санкції при простроченнях на певну кількість днів, судові позови тощо. Під час укладання договору краще користуватися юридичною консультацією. Щотижнева звітність допоможе керівництву оцінити зроблену роботу зі стягнення боргів. Це значно спростить процедуру контролю над поточною ситуацією. Компанії слід провести такі

заходи: обдзвон боржників, направлення повідомчих листів, обмеження у наданні послуг та повне припинення обслуговування даного контрагента, нарахування штрафів, подання претензій та позовів, занесення партнера до «чорного списку». При проведенні аналізу також було відзначено зростання кредиторської заборгованості – що так само може компанію надалі привести до банкрутства. Кредиторська заборгованість виникає якраз у тому випадку, коли дата надання послуг не збігається з датою фактичної оплати послуг.

Заходи, описані вище, як найточніше відображає так само і роботу щодо зниження кредиторської заборгованості. Якщо збільшується виручка компанії та знижується дебіторська заборгованість, то відповідно і кредиторську заборгованість буде знижено, а надалі скорочено до мінімуму. Компанії потрібно буде суттєво підвищити коефіцієнт забезпеченості власними джерелами і тим самим знизити коефіцієнт капіталізації для суб'єкта господарювання.

ВИСНОВКИ

Мета дипломної роботи полягала у розробці заходів щодо підвищення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання (на прикладі ПП «ОРИЄНТИР»).

Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання:

- розглянуто теоретичні основи поняття фінансової рівноваги суб'єкта господарювання;
- проведено аналіз діяльності ПП «ОРИЄНТИР»;
- проведено аналіз фінансової рівноваги суб'єкта господарювання;
- розроблено заходи щодо підвищення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання.

Аналіз фінансової рівноваги за відносними показниками показав, що коефіцієнт забезпеченості власними джерелами фінансування для суб'єкта господарювання ПП «ОРИЄНТИР» відповідає нормативу, має негативну динаміку зміни від -0,09 до -0,21. Це безумовно негативно впливає на фінансову рівновагу. Динаміка інших коефіцієнтів також є негативною. Коефіцієнти не відповідають нормативам, що говорить про нестійке фінансове становище.

Також проведений аналіз фінансової рівноваги показав, що на підприємстві погіршується фінансовий стан, підприємство нарощує залежність від позикових коштів.

Діяльність Компанії ПП «ОРИЄНТИР» схильна до впливу ризиків, а саме з основним групам ризику (операційні, фінансові, правові).

Далі було розглянуто основні види ризику, характерні для ПП «ОРИЄНТИР». За підсумками оцінки схильності впливу фінансових ризиків на діяльність ПП «ОРИЄНТИР» було визначено, що через останні події в країні та

світі ПП «ОРІЄНТИР» серйозно піддається впливу фінансових ризиків. Сукупний вплив цих ризиків може призвести підприємство до банкрутства.

Підсумовуючи проведений аналіз фінансової рівноваги, можна зробити висновки, що на підприємстві погіршується фінансове становище, знижується фінансова рівновага, оскільки зростає залежність від позикових коштів, знижується частка власного капіталу.

Для досягнення фінансової рівноваги субекта господарювання пропонується розвиток наступних напрямів:

- підвищення ефективності управління дебіторської заборгованості;
- залучення нових клієнтів та збереження діючих;
- зміна цінової політики.

Для реалізації зазначених напрямків компанії необхідно здійснити певні заходи для підвищення фінансової рівноваги ПП «ОРІЄНТИР».

Фінансова рівновага – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподілу та використання яких забезпечує діяльність субекта господарювання на основі збільшення прибутку, платоспроможність та кредитоспроможність субекта господарювання в умовах допустимого рівня ризику.

Аналіз фінансової рівноваги субекта господарювання має на меті об'єктивний аналіз фінансової стабільності і незалежності в напрямку відповідності джерел коштів для формування запасів і затрат. Аналіз фінансової рівноваги субекта господарювання перш за все виявляє за допомогою коефіцієнтів фінансової рівноваги мати повне уявлення про теперішній стан субекта господарювання, визначити слабкі місця в діяльності субекта господарювання та своєчасно їх ліквідувати.

Умовою і гарантією виживання й розвитку будь-якого субекта господарювання, як бізнес-процесу, є його фінансова рівновага. Фінансова

рівновага – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподілу та використання яких забезпечує діяльність суб'єкта господарювання на основі збільшення прибутку, платоспроможність та кредитоспроможність суб'єкта господарювання в умовах допустимого рівня ризику.

Якщо підприємство фінансово стійке, то воно у стані "витримати" несподівані зміни ринкової кон'юктури і не опинитися на краю банкрутства. Більш того, чим вище його рівновага, тим більше переваг перед іншими суб'єктами господарюваннями того ж сектора економіки в одержанні кредитів і залученні інвестицій. Фінансово стійке підприємство вчасно розраховується за своїми обов'язками з державою, позабюджетними фондами, персоналом, контрагентами. Це сприяє його іміджу ("good will"), головної складової нематеріальних активів господарюючого суб'єкта [4].

Фінансову рівновагу суб'єкта господарювання характеризують такі чинники:

- фінансова забезпеченість безперервності діяльності;
- фінансова незалежність від зовнішніх джерел фінансування;
- здатність вільно маневрувати грошовими коштами;
- забезпечення покриття затрат на розширення та оновлення виробництва;
- стабільне перевищення доходів над витратами [9]

Найважливішим елементом забезпечення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання у короткостроковому періоді є його система бюджетування. Бюджетування на підприємстві виражає основний зміст сучасної технології фінансового планування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І.М. Управління запасом фінансової рівноваги суб'єкта господарювання / І.М. Абрамова // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2016. – № 2. – С. 30-36.

2. Базюк В.Р., Лагдан А.В. Фінансова політика України: сутність та проблеми розвитку. URL: http://ukrlogos.in.ua/documents/18_04_2018_169.pdf.

3. Башнянин Г.І. Фінансова рівновага суб'єктів господарювання та шляхи її покращення / Г.І. Башнянин, І.В. Лінтур // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2016. – Вип. 2 (02). – С. 98-101.

4. Башнянин Г.І. Фінансова рівновага суб'єктів господарювання та шляхи її покращення / Г.І. Башнянин // Економіка і суспільство. – 2014. – №1. – С. 64-68.

5. Бень Т.Г. Інтегральна оцінка фінансового стану суб'єкта господарювання / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України. – 2019. – № 6. – С. 43-61.

6. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.В. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька – К.: КНЕУ, 2014. – 492 с.

7. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк – К.: Ника-Центр: Эльга, 2006. – 646 с.

8. Боримська К.П. Удосконалення підходів до аналізу оптимальності структури власного капіталу акціонерних товариств – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>.

9. Борщук І.В. Показники фінансової рівноваги як складова виміру ефективності функціонування суб'єкта господарювання / І. В. Борщук, О. В.

Глушко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2016. – № 22. – С. 19-21.

10. Бурденко І.М. Фінансова рівновага підприємств торгівлі та її забезпечення в умовах трансформації національної економіки / І.М. Бурденко // Вісник ОДЕУ. – 2018. – №2. – С.40-44.

11. Гайдар С.М. Коефіцієнтний підхід до оцінки фінансової рівноваги підприємств / С.М. Гайдар // Торгівля і ринок: зб. наук. праць. – 2019. – № 109 29. – С. 443-449.

12. Гапак Н.М. Особливості визначення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання / Н.М. Гапак, С.А. Капштан // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2016. – Випуск 1 (42). – С. 191-196.

13. Гапак Н.М. Особливості визначення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання / Н.М. Гапак, С.А. Капштан // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2019. – Вип. 2 (46). – С. 121-129.

14. Гізатулліна О.М. Фінансова рівновага суб'єкта господарювання: економічна сутність та методика оцінки / О.М. Гізатулліна // Прометей. – 2018. – № 2. – С. 239-244.

15. Гізатулліна О.М. Фінансова рівновага суб'єкта господарювання: економічна сутність та методика оцінки / О.М. Гізатулліна // Прометей. – 2019. – № 4. – С. 114-121.

16. Глушко О.В. Фінансова рівновага як категорійне поняття / О.В. Глушко // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : збірник науково-технічних праць. – 2014. – Вип. 21.18. – С. 191-194.

17. Городинська Д. Економічна рівновага суб'єкта господарювання / Д. Городинська // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – № 10 (42). – С. 141-146.

18. Грабовецький Б.Є. Економіко-методичне забезпечення оцінки достатності фінансових ресурсів суб'єкта господарювання в сучасних умовах господарювання / Б.Є. Грабовецький, І.В. Шварц, Стригуль Л.С. // Електронне наукове фахове видання. Серія «Глобальні та національні проблеми економіки». – Миколаїв. – 2018. – Вип. 10. – С. 416-420.

19. Гудзь О. Є. Діагностика та управління фінансовим потенціалом суб'єкта господарювання. *Облік і фінанси*. 2014. № 1. С. 91-96.

20. Гудзь Ю. Ф. Фінансовий потенціал переробних підприємств АПК та методи оцінки. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_11/64.pdf. (дата звернення: 28.04.2022).

21. Давиденко Н.М. Фінансова рівновага суб'єкта господарювання аграрної сфери / Н.М. Давиденко // Вісник КНТЕУ. – 2019. – № 2. – С. 40-48.

22. Данильчук І. Сутність фінансового стану суб'єкта господарювання та пошук 108 управлінських рішень щодо забезпечення його ефективності / І. Данильчук // Економічний вісник університету. – 2018. – № 19/2. – С. 188-191.

23. Данильчук І.В. Рефінансування дебіторської заборгованості як засіб підвищення ліквідності підприємств на сучасному етапі / І.В. Данильчук // Економічний вісник університету. – 2019. – Вип. 20 (1). – С. 48-63.

24. Дем'яненко М.Я. Теоретико-методологічні аспекти розвитку концепції фінансово-економічного захисту підприємств в аграрній сфері / М.Я. Дем'яненко, І.Ю. Гришова // *Ukraine – EU. Modern technology, business and law: collection of international scientific papers: in 2 parts. Part 1. Modern*

priorities of economics, management and social development. Environmental protection collection. – Chernihiv, CNUT, 2018, pp. 109-110.

25. Довгань Л.Є. Стратегічна рівновага у системі стратегічного управління підприємством / Л.Є. Довгань, Г.А. Мохонько // Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал. – К.: Національна академія управління, 2019. – № 11 (113) – С. 114-122.

26. Докієнко Л.М. Управління фінансовою рівновагою підприємств торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.09.04 – Економіка торгівлі та послуг / Л.М. Докієнко. – Київ, 2014. – 23 с.

27. Домбровська Л.В. Зміцнення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання шляхом оптимізації структури капіталу / Л.В. Домбровська // Ефективна економіка. – 2019. – № 2. – С. 1-6 Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2931>.

28. Дуброва Н.П. Управління фінансовою рівновагою сільськогосподарських підприємств / Н.П. Дуброва, В.В. Антоненко // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2018. – № 11 (2). – С. 8-11.

29. Єлецьких С.Я. Удосконалення процесу управління фінансово стійким розвитком промислового суб'єкта господарювання / С.Я. Єлецьких // Економіка промисловості. – 2019. – № 3-4(49-60). – С. 94-80.

30. Загородна О. Діагностика фінансового стану і рівноваги функціонування підприємств / О. Загородна, В. Серединська // Вісник ТНЕУ. – 2019. – № 3. – С. 20-24.

31. Зазуляк Х.С. Фінансова рівновага суб'єкта господарювання та фактори, що впливають на неї / Х.С. Зазуляк // Студентський науковий вісник «Керівник. ІНФО». 109 – 2019. – С. 34-38.

32. Захарова Н.Ю. Оцінка фінансової рівноваги аграрних підприємств/ Н.Ю. Захарова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції – 2012. – №3. – С. 28-32.

33. Іваницька О.В. Управління фінансовою рівновагою як складовою економічної політики санації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.екон.наук: спец. 08.00.04 – «Економіка та управління субєкта господарюваннями» / О.В. Іваницька. – Київ, 2014. – 20 с.

34. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навч. посіб. / В.М. Івахненко. – К.: Знання-Прес, 2016. – 208 с.

35. Карпенко Г. Шляхи удосконалення фінансового стану субєкта господарювання / Г.Карпенко // Економіка держави. – 2018. – № 1. – С. 61-62.

36. Кизим М.О. Оцінка і діагностика фінансової рівноваги субєкта господарювання: Монографія. / М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко, Ю.С. Копчак –Харків: «ІНЖЕК», 2019. – 144 с.

37. Клементьєва О.Ю. Удосконалення інтегральної оцінки фінансового стану промислового субєкта господарювання / О.Ю. Клементьєва // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// nbuv.gov.ua](http://nbuv.gov.ua).

38. Клімова С. М. Розвиток наукової думки щодо сутності фінансів. *Держава і ринок*. Харків, 2019. с. 112-119.

39. Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою рівновагою банківської системи: методологія і практика : навч. посіб. / В.В. Коваленко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2016. – 228 с.

40. Когут Ю. М. Сучасні проблеми та шляхи вдосконалення фінансової системи України. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 28, частина 1, 2019. с. 143-148.

41. Козлова О.С. Методика оцінки фінансової рівноваги субєкта господарювання / Козлова О.С. // Молодий вчений. – 2019. – № 10 (40). – С. 914-918.
42. Корнійчук Г. В. Характеристика фінансового потенціалу субєкта господарювання як економічної категорії. Економіка АПК. 2016. № 11. С. 44-49.
43. Косарева І.П. Механізм управління фінансовою рівновагою субєкта господарювання / І.П. Косарева, А.С. Бут // Молодий вчений. – 2019. – № 4. – С. 698-682.
44. Радіонов Ю. Д. Фінансова політика та проблеми ефективності її реалізації в Україні. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/Npndfi_2014_4_4%20.pdf.
45. Рубаха М. В., Брездень Н. І. Фінансова політика держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/108.pdf>.
46. Саух І. В. Фінансовий потенціал субєкта господарювання: принципи та особливості його формування. Бізнес-Інформ. 2014. № 1. URL: <http://www.businessinform.net/> (дата звернення: 28.04.2022).
47. Селіверстова Л. С., Адаменко І. П. Фінансова політика в умовах інституційної економіки. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/4.pdf.
48. Сіташ Т. Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика. URL: <http://acadrev.duan.edu.ua/images/stories/files/2014/6.pdf>.
49. Танклевська Н. С. Удосконалення державної фінансової політики. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123446989/4896/06Tanklevsjka.pdf?sequence=1>.

50. Тарасова О. В. Фінансова політика і бюджетна безпека України.
URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/869-2208-1-PB.pdf>.
51. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Ю.М. Тютюнник. – К.: Знання, 2019. – 814 с.
52. Финансы организаций (предприятий) / Н. В. Колчина. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 383 с.
53. Фінансово-економічні чинники зміцнення фінансового стану аграрних підприємств / Н.Ю. Захарова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2019. – № 1. – С. 116-120.
54. Формування фінансового потенціалу суб'єкта господарювання / Г. О. Партин та ін. Ефективна економік. 2016. № 1 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/>. (дата звернення: 28.04.2022).
55. Череп А. В. Проблеми визначення фінансового стану підприємств в умовах фінансової кризи / А. В. Череп, Л. А. Кириченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 6. – С. 233–236.
56. Чобіток В. І., Астапова О. В. Розробка стратегії управління фінансовим потенціалом підприємств. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2014. URL: <http://btie.kart.edu.ua/article/view/41139>. (дата звернення: 28.04.2022).
57. Ясінська В. В. Методичні аспекти комплексної оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання / В. В. Ясінська, І. А. Бержанір // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції „Актуальні питання сучасної аграрної науки”, 14–16 листопада 2014 р. / [редкол: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін.]. – К.: 2014. – С. 269-290.

58. Яцишин Н. Методика аналізу фінансового стану субєкта господарювання / Н. Яцишин // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С.І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету „Економічна думка”, 2013. – Вип. 10. – Ч. 4. – С. 439-444.

Додаток А

Динаміка змін фінансово-економічних показників Публічного ПП «ОРІЄНТИР» за період 2019-2021 рр.

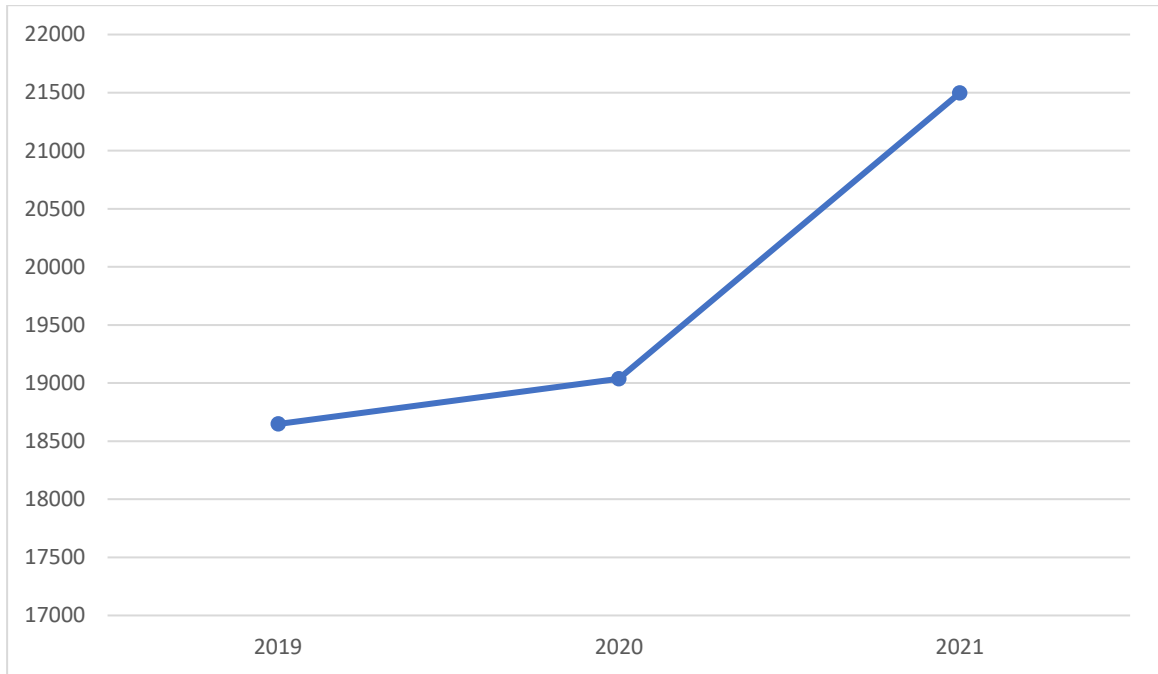

Рисунок А. 1 – Зміна валового прибутку, грн

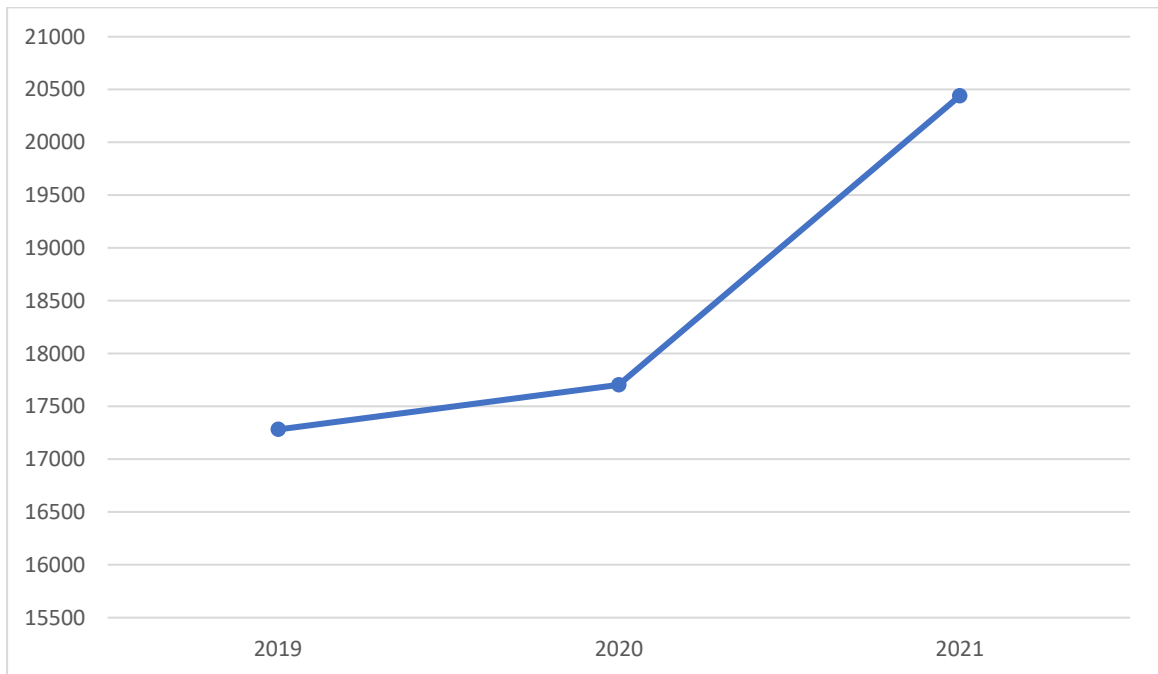

Рисунок А.2 – Зміна собівартості, грн

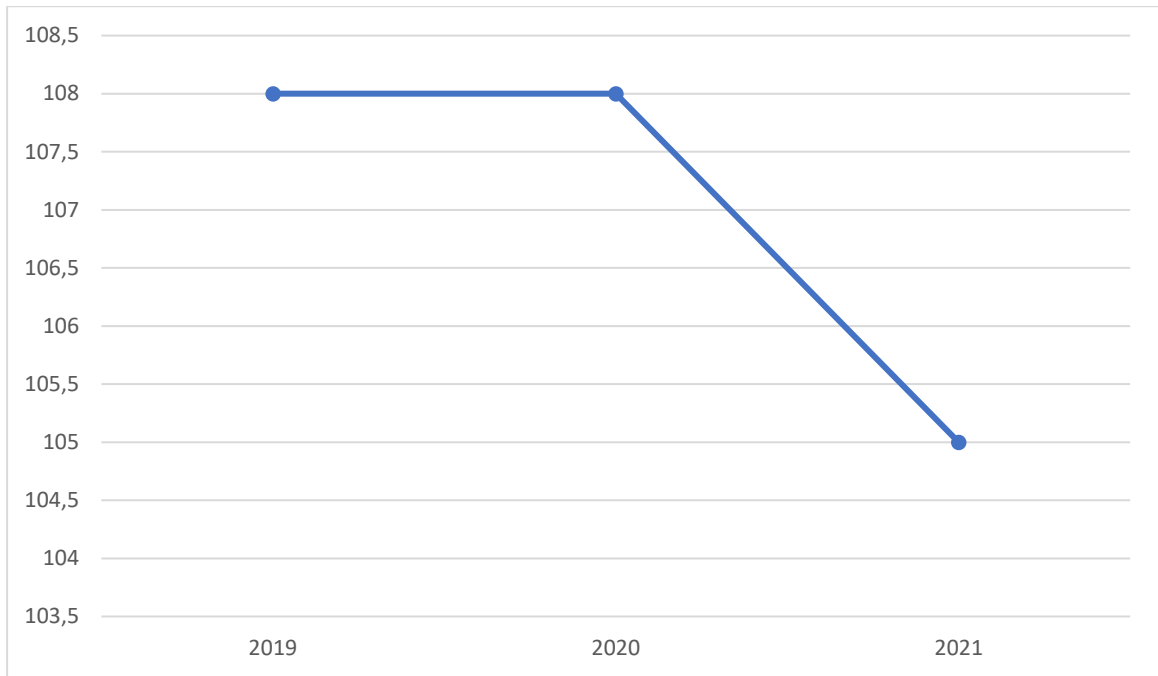

Рисунок А.3 – Зміна рентабельності, %

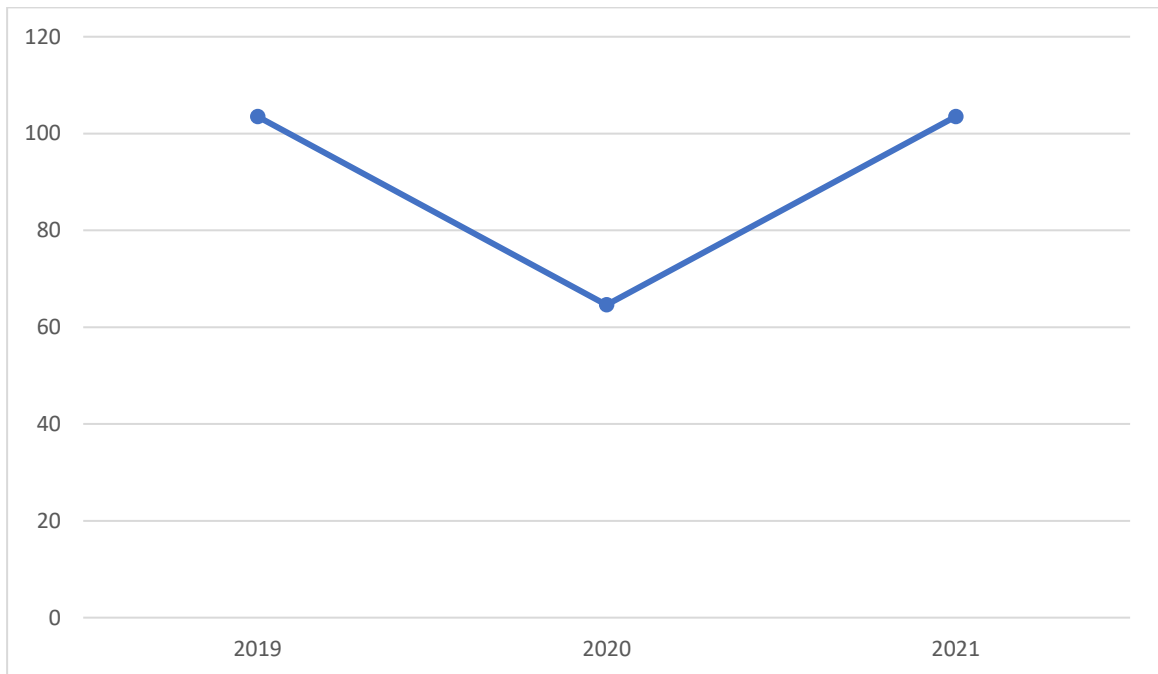

Рисунок А.4 – Зміна вартості основних засобів (залишкова), грн

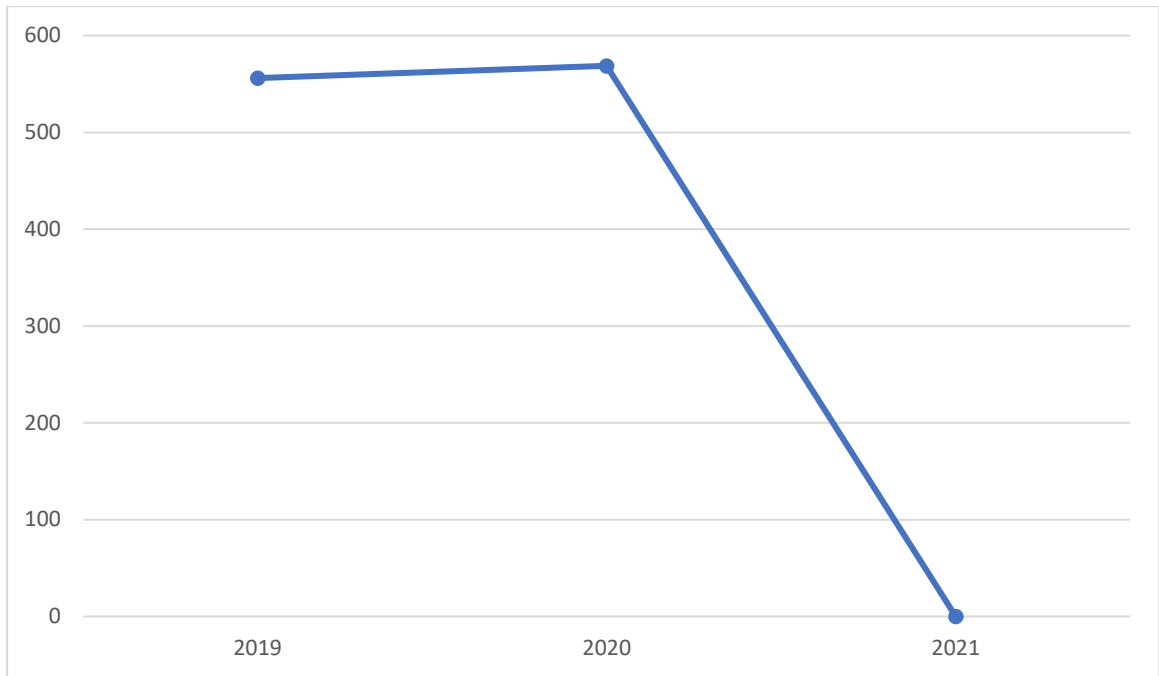

Рисунок А.4 – Зміна фондівіддачі, грн

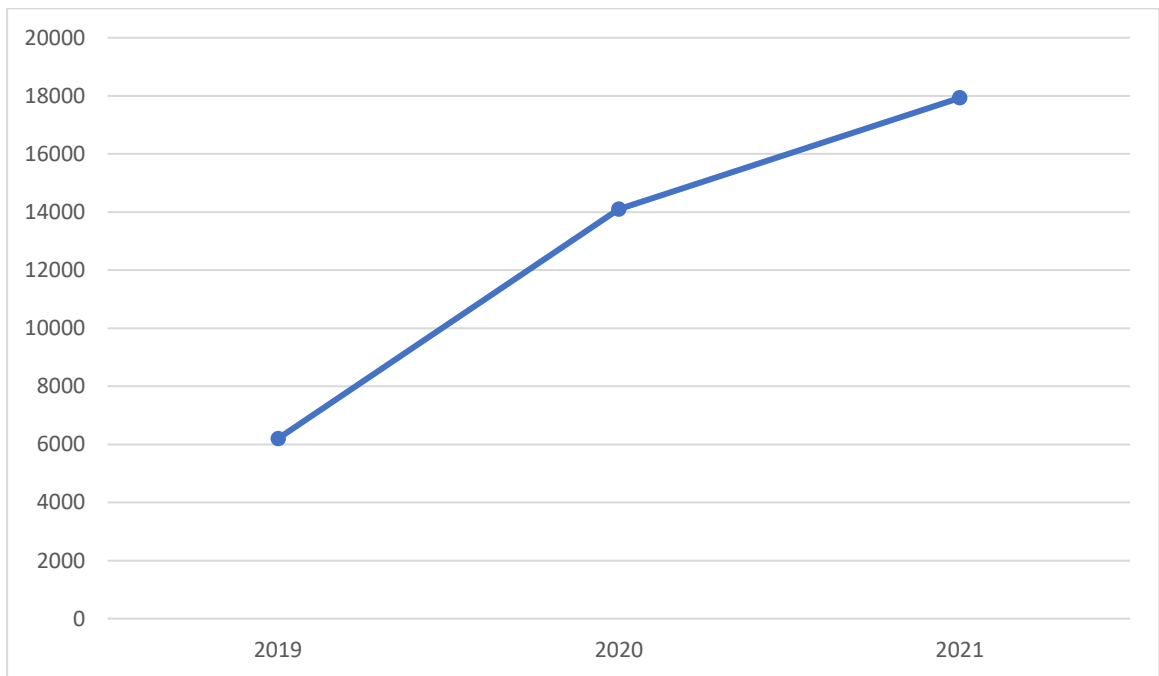

Рисунок А.6 – Зміна дебіторської заборгованості, грн

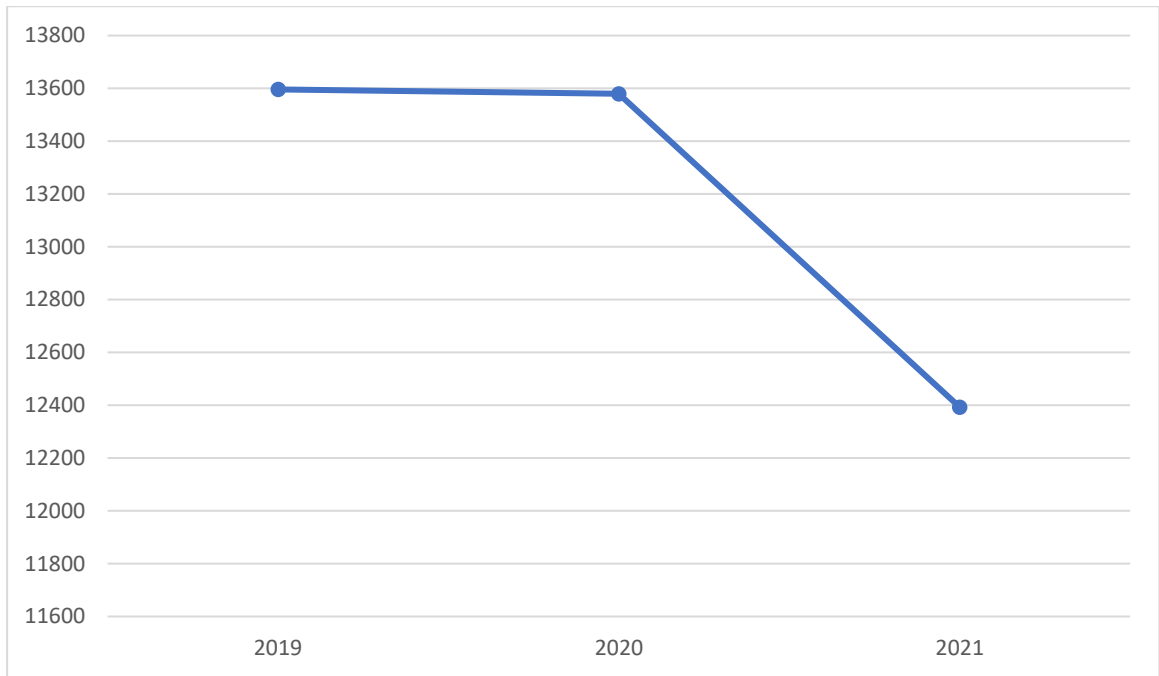

Рисунок А.9 – Зміна кредиторської заборгованості, грн

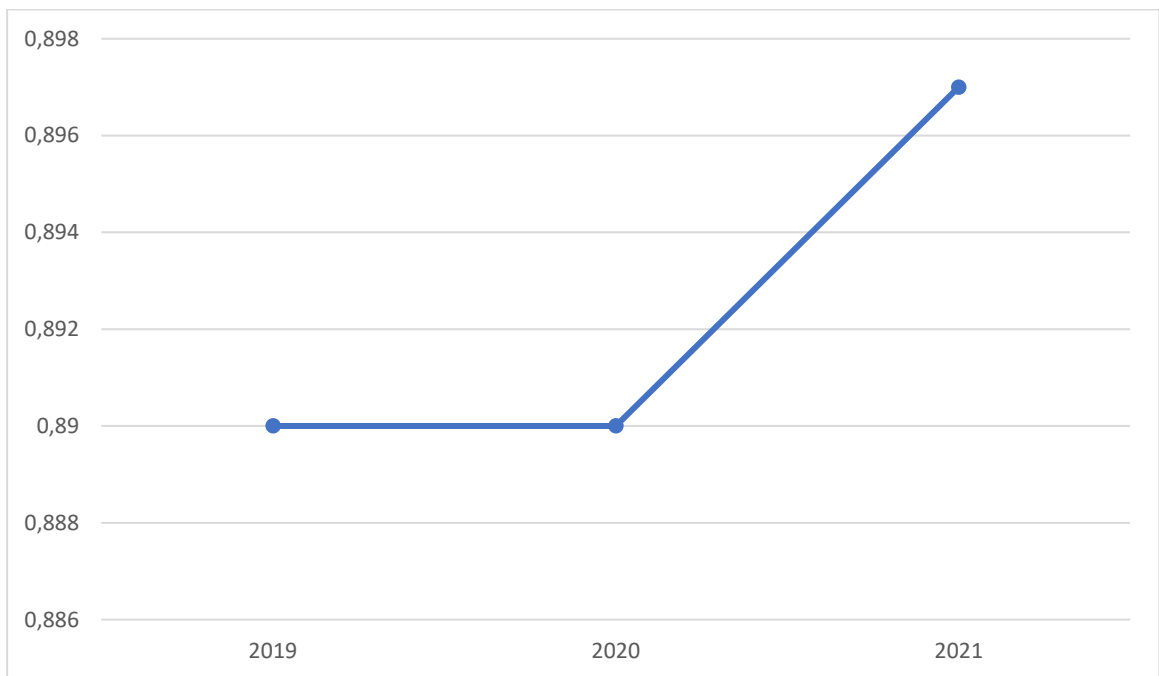

Рисунок А.8 – Зміна коефіцієнту автономії, %

Додаток Б.

1. **Найбільш ліквідні активи (A1)** – це суми за всіма статтями засобів і їх еквівалентів, тобто гроші, які можна використовувати для поточних розрахунків. Сюди належать також короткострокові фінансові вкладення, цінні папери, які можна дорівняти до грошей (це рядка 140,220, 230, 240 другого розділу активу балансу).

2. **Активи, які швидко реалізуються (A2)** – це активи, для перетворення яких на гроші потрібний певний час. У цю групу включають дебіторську заборгованість (рядка 160 до 220). Ліквідність цих активів є різної й залежить від суб'єктивних і об'єктивних чинників: кваліфікації фінансових працівників, ліквідності платників, умов видачі кредитів покупцям і т. п.

3. **Активи, які реалізуються повільно (A3)** – це статті 2-го розділу активу балансу, які включають запаси й інші оборотні активи (рядка від 100 до 140, а також 240). Запаси не можуть бути продані, поки немає покупця. Іноді певні запаси потребують додаткової обробки для того, щоб їх можна було продати, а | на все це потрібен час.

4. **Активи, які важко реалізуються (A4)** – це активи, які передбачено використовувати в господарській діяльності протягом тривалого періоду. У цю групу включають усі статті 1-го розділу активу балансу («Необоротні активи»).

Пасиви балансу згідно з ростом строків погашення зобов'язань групуються так:

1. **Строкові пасиви (III)** – це кредиторська заборгованість (рядки 430 до 610 включно), розрахунки за дивідендами, вчасно не погашені кредити (за даними додатку до балансу).

2. **Короткострокові пасиви (П2)** – це короткострокові кредити банків (рядок 400) заборгованість, що тече, за довгостроковими зобов'язаннями (рядок 410), векселі видані (рядок 420). Для розрахунків основних показників ліквідності можна користуватися інформацією 4-го розділу балансу («Поточні зобов'язання»).

3. **Довгострокові пасиви (З)** – це довгострокові зобов'язання – 3-й розділ пасиву балансу.

4. **Постійні пасиви (П4)** – це статті 1-го розділу пасиву балансу («Власний капітал») – (ряд. 380, а також ряд. 430, 630).

Підприємство буде ліквідним, якщо його поточні активи будуть перевищувати короткострокові зобов'язання. Підприємство може бути ліквідним у більшій або меншій мірі. Якщо на підприємстві оборотний капітал складається в основному із засобів (грошей) і короткострокової дебіторської заборгованості, то таке підприємство вважають ліквіднішим, ніж те, де оборотний капітал складається в основному із запасів. Для оцінки реального рівня ліквідності суб'єкта господарювання необхідно провести аналіз ліквідності балансу. Аналіз ліквідності суб'єкта господарювання передбачає два такі етапи: складання балансу ліквідності; розрахунки й аналіз основних показників ліквідності.

Додаток В

Додаток 1

до положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 24
"Фінансовий звіт суб'єкта
малого підприємництва"

**ФІНАНСОВИЙ
ЗВІТ**
суб'єкта малого
підприємництва

Підприємство

Дата(рік, місяць, число)

Коди		
2020	01	01
24694128		
6310138400		
240		
22.29		

Товариство з обмеженою відповідальністю "ДІФЛОН" за

ЄДРПОУ

Територія ХАРКІВСЬКА

за КОАТУУ

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

за КОПФГ

Вид економічної діяльності Виробництво інших виробів із пластмас

3

Середня кількість працівників, осіб 28

а

06949394

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим

КВЕД

39

знаком

Адреса, телефон пров. Пластичний, буд. 9, м.

ХАРКІВ, ХАРКІВСЬКА обл., 61199

1. Баланс на 31 грудня 2019 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду

1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1004	-	3,3
Основні засоби	1010	24,4	64,6
первісна вартість	1011	31,2	94,9
знос	1012	(4,8)	(10,3)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	6,4	6,8
Усього за розділом I	1094	31,9	94,9
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4 634,3	6 894,8
у тому числі готова продукція	1103	4 233,9	6 300,0
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1124	463,9	984,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1134	329,9	448,8
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1144	643,9	1 664,8
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1164	294,9	44,8
Витрати майбутніх періодів	1190	-	-
Інші оборотні активи	1190	89,2	94,8
Усього за розділом II	1194	6 444,9	10 146,4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	6 496,8	10 221,1

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4,0	4,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1414	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	323,0	422,2
Неоплачений капітал	1424	(-)	(-)
Усього за розділом I	1494	328,0	429,2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1614	424,0	182,0
розрахунками з бюджетом	1620	28,9	19,4
у тому числі з податку на прибуток	1621	28,9	19,4
розрахунками зі страхування	1624	-	6,0
розрахунками з оплати праці	1630	4,9	29,9
Доходи майбутніх періодів	1664	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	4 689,2	9 448,6
Усього за розділом III	1694	6 148,8	9 993,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	6 496,8	10 221,1

2. Звіт про фінансові результати за рік 2019

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801009

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	18 649,9	10 283,4
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	18 649,9	10 283,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2040	(19 281,4)	(9 006,3)
Інші операційні витрати	2180	(1 244,3)	(1 110,1)
Інші витрати	2290	(-)	(-)

Разом витрати (2040 + 2180 + 2290)	2284	(18 426,9)	(10 116,4)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2284)	2290	121,0	169,1
Податок на прибуток	2300	(21,8)	(30,1)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2340	99,2	139,0

Керівник

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток 1

до положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 24
"Фінансовий звіт суб'єкта
малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ**ЗВІТ**

суб'єкта малого
підприємництва

Підприємство

Дата(рік,місяць,число)

Коди		
2021	01	01
24694128		
6310138400		
22.29		

Товариство з обмеженою відповідальністю "ДІФЛОН" за

ЄДРПОУТериторія ХАРКІВСЬКА

Середня осіб

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

кількість

Вид економічної діяльності Виробництво інших виробів із пластмас

працівн 26

иків,

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим

за

знаком

КОАТ

Адреса, телефон пров. Пластичний, буд. 9, м.

УУ за

ХАРКІВ, ХАРКІВСЬКА обл., 61199

КОПФ

Г

06949394

за КВЕД

39

1. Баланс на 31 грудня 2020 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1004	3,3	-
Основні засоби	1010	64,6	103,4
первісна вартість	1011	94,9	114,4
знос	1012	(10,3)	(11,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	6,8	6,8
Усього за розділом I	1094	94,9	110,3
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	6 894,8	8 443,0
у тому числі готова продукція	1103	6 300,0	8 334,4
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1124	984,4	2 083,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1134	448,8	334,6
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1144	1 664,8	1 449,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1164	44,8	916,8
Витрати майбутніх періодів	1190	-	-

Інші оборотні активи	1190	94,8	96,1
Усього за розділом II	1194	10 146,4	13 431,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	10 221,1	13 442,2

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4,0	4,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1414	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	422,2	421,9
Неоплачений капітал	1424	(-)	(-)
Усього за розділом I	1494	429,2	426,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1614	182,0	998,9
розрахунками з бюджетом	1620	19,4	29,6
у тому числі з податку на прибуток	1621	19,4	19,3
розрахунками зі страхування	1624	6,0	9,2
розрахунками з оплати праці	1630	29,9	48,2
Доходи майбутніх періодів	1664	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	9 448,6	12 131,6
Усього за розділом III	1694	9 993,9	13 014,4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	10 221,1	13 442,2

2. Звіт про фінансові результати за Рік 2020

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801009

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	19 036,1	18 649,9
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	19 036,1	18 649,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2040	(19 904,4)	(19 281,4)
Інші операційні витрати	2180	(1 209,2)	(1 244,3)
Інші витрати	2290	(-)	(-)

Разом витрати (2040 + 2180 + 2290)	2284	(18 914,9)	(18 426,9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2284)	2290	121,4	121,0
Податок на прибуток	2300	(21,9)	(21,8)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2340	99,4	99,2

Керівник

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток 1

до Національного
положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
24 "Спрощена фінансова
звітність"

(пункт 4 розділу I)

**Фінансова
звітність малого
суб'єкта
господарювання**

Коди		
2022	01	01
24694128		
6310138400		
240		
22.29		

Підприємство

Дата(рік,місяць,число)

Товариство з обмеженою відповідальністю "ДФЛОН"

за ЄДРПОУ

Організаційно-
правова
форма
господарюван
ня

Територія ХАРКІВСЬКА
за КОАТУУ

Товариство з

обмеженою відповідальністю

за КОПФГ

Вид економічної діяльності Виробництво інших виробів із пластмас

за КВЕД

Середня кількість працівників, осіб 28Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знакомАдреса, телефон пров. Пластичний, буд. 9, м. ХАРКІВ, ХАРКІВСЬКА обл., 61199

06949394

39

1. Баланс на 31 грудня 2021 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД

18010
06

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1004	-	14,4
Основні засоби :	1010	103,4	103,4
первісна вартість	1011	114,4	114,4
знос	1012	(11,0)	(11,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	6,8	6,8
Усього за розділом I	1094	110,3	124,8
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	8 443,0	9 291,6
у тому числі готова продукція	1103	8	8 030,4

		334,4	
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1124	2 083,8	3 448,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1134	334,6	1,1
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1144	1 449,6	2 184,4
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1164	916,8	19,1
Витрати майбутніх періодів	1190	-	-
Інші оборотні активи	1190	96,1	90,0
Усього за розділом II	1194	13 431,9	14 024,4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	13 442,2	14 140,2

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4,0	4,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1414	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	421,9	609,4
Неоплачений капітал	1424	(-)	(-)
Усього за розділом I	1494	426,9	614,4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1614	998,9	2 143,9
розрахунками з бюджетом	1620	29,6	16,6
у тому числі з податку на прибуток	1621	19,3	16,6
розрахунками зі страхування	1624	9,2	-
розрахунками з оплати праці	1630	48,2	9,4
Доходи майбутніх періодів	1664	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	12 131,6	12 369,8
Усього за розділом III	1694	13 014,4	14 434,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	13 442,2	14 140,2

2. Звіт про фінансові результати за рк 2021р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801009	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	21 496,1	19 036,1
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	21 496,1	19 036,1

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2040	(20 438,9)	(19 904,4)
Інші операційні витрати	2180	(940,1)	(1 209,2)
Інші витрати	2290	(-)	(-)
Разом витрати (2040 + 2180 + 2290)	2284	(21 389,0)	(18 914,9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2284)	2290	109,1	121,4
Податок на прибуток	2300	(19,3)	(21,9)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2340	89,8	99,4

Керівник

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)